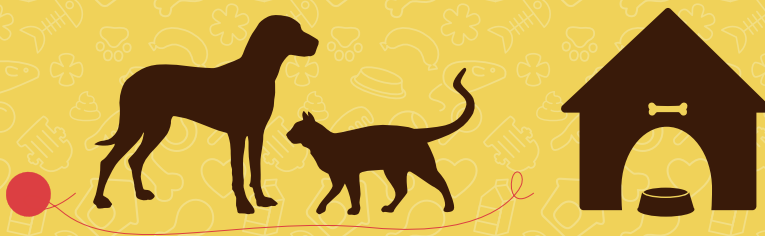




БО «БФ «Щаслива лапа»

# ГУМАННЕ ТА ВІДПОВІДАЛЬНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ТВАРИН

Методичний посібник



Київ 2018

**БО «БФ «Щаслива лапа»**

**ГУМАННЕ ТА ВІДПОВІДАЛЬНЕ  
СТАВЛЕННЯ ДО ТВАРИН**

**Методичний посібник**

**Київ-2018**

УДК 373.3/5.091.32:59(072)  
С71

**Автори-упорядники:**

Спектор О. М. , Єнжеєвська Л. М. , Москалик Е. А. , Хайленко А. О.

**Рецензенти:**

Биковська О. В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри позашкільної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова;

Дерекіт М. Л. – вчитель вищої категорії, вчитель-методист, вчитель біології школи I – III ступенів № 280 Дарницького району м. Києва.

Схвалено для використання у закладах загальної середньої освіти Науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України (лист Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України №22.1/12-Г-454 від 02 липня 2018 року).

О. М. Спектор

С71 Гуманне та відповідальне ставлення до тварин: методичний посібник / О. М. Спектор, Л. М. Єнжеєвська, Е. А. Москалик, А. О. Хайленко. - К. : ТОВ «ЦП «Компринт», 2018. - 88 с.

Методичний посібник підготовлено в рамках проекту «Біоетика», що впроваджується БО «БФ «Щаслива лапа».

Розраховано на освітян, соціальних педагогів, психологів, представників громадських організацій, які організують просвітницько-профілактичну роботу зі школярами, а також всіх, хто не байдужий до проблеми безпритульних тварин в Україні.

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП</b> .....	4
<b>РОЗДІЛ I. Заняття для початкової школи</b> .....	6
<b>Заняття 1. Тварини – наші друзі (1 клас)</b> .....	6
<b>Заняття 2. Відносини між людиною і тваринами (2 клас)</b> .....	13
<b>Заняття 3. Пригоди непосидючого Бобика (3 клас)</b> .....	19
<b>Заняття 4. Правила догляду за домашніми собаками та котами (4 клас)</b> .....	26
<b>РОЗДІЛ II. Заняття для середньої та старшої школи</b> .....	34
<b>Заняття 5. Життя домашніх і безпритульних собак та котів (5 клас)</b> .....	34
<b>Заняття 6. Ми відповідальні за тих, кого приручили (6 клас)</b> .....	43
<b>Заняття 7. Етичне ставлення до тварин (7 клас)</b> .....	50
<b>Заняття 8. Тварини та закони (8 клас)</b> .....	57
<b>Заняття 9. Взаємодопомога людей і тварин (9-11 (12) класи)</b> .....	65
<b>РОЗДІЛ III. Розважально-пізнавальні виховні заходи</b> .....	72
<b>Розважально-виховний захід для літніх дитячих таборів «В гостях у пухнастого» (1-4 класи)</b> .....	72
<b>Брейн-ринг на тему «Що ми знаємо про котів і собак?» (8-11 (12) класи)</b> .....	80
<b>ВИКОРИСТАНА ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА</b> .....	85
<b>ВИКОРИСТАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ</b> .....	86
<b>Додаток А. Зображення адресника, жетона з QR-кодом, мікрочипа та кліпси (до гри «Мішечок») (на CD-диску)</b> .....	87
<b>Додаток Б. Презентації та відеоматеріали до просвітницько-виховних заходів (на CD-диску)</b> .....	87

## ВСТУП

Протягом своєї історії людство зазнало не однієї модернізації власного ціннісного світу, під час якої на місце зруйнованих соціально прийнятих зразків і норм поведінки приходили нові орієнтири на майбутнє «світле» життя. Сучасні філософи та науковці зазначають, що, починаючи з 1920 р., криза європейської культури перейшла на нову стадію. Все частіше сенсом існування суспільство обирає матеріальне збагачення, якому підкорює і науку, і мистецтво, і людське життя. Як результат, сучасні діти вибудовують власну життєву траєкторію відповідно до ціннісної ієрархії, в якій такі базові поняття, як спритність та успішність, є більш пріоритетними, ніж доброта та гідність. Тому на сучасному етапі економічного й національно-духовного розвитку України дедалі гостріше постає проблема моральної культури молодого покоління.

Одним із суттєвих показників морального здоров'я нації завжди було ставлення людей до тварин. Аналіз статусу тварин у різні епохи та в різних країнах засвідчує, що між ставленням людей до тварин і рівнем духовного розвитку суспільства існує певна залежність. Саме тому одним із важливих завдань педагогіки сьогодні є здійснення просвітницько-виховної діяльності щодо формування у молодого покоління гуманного та відповідального ставлення до природи і, зокрема до тварин.

Найближчими до дітей тваринами в усі часи були собаки та коти. Саме вони найчастіше стають домашніми улюбленцями в українських родинах. Проте, необізнаність дітей щодо правил поведінки з тваринами (як домашніми, так і безпритульними) часто призводить до негативних наслідків (зущання над тваринами, зараження небезпечними хворобами, травмування та каліцтво дітей). Все частіше трапляються випадки жорстокого ставлення до тварин не лише з боку дорослих, але і, що найгірше, з боку дітей.

У 2006 році прийнятий закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження». У Розділі I, статті 6 «Виховання гуманного ставлення до тварин» цього закону зазначено: «Виховання гуманного ставлення до тварин є важливою складовою етичного, культурного та екологічного виховання громадян. Виховання гуманного ставлення до тварин передбачає формування високого рівня еколого-етичної свідомості та культури громадян. Виховання гуманного ставлення до тварин забезпечується шляхом викладання курсів з екологічної етики та гуманного ставлення до тварин у дошкільних навчальних закладах, у системі загальної середньої, професійно-технічної і вищої освіти».

Методичний посібник «Гуманне та відповідальне ставлення до тварин» створений Благодійною організацією «Благодійний фонд «Щаслива лапа» («Нарру рау») з метою ознайомлення школярів із правилами етичного ставлення до тварин, гуманними шляхами розв'язання проблеми безпритульних тварин і чинними правовими нормами, що стосуються тварин; виховання в

учнів відповідальності, альтруїзму, емпатії та чуйності. Посібник включає тематичні заняття та виховні заходи для учнів 1-11 (12) класів тривалістю 30-45 хв., які можуть бути використані під час проведення класних годин та доповнюють навчальні плани природознавчих і суспільствознавчих дисциплін. План складається з 9 занять, які послідовно ускладнюються за рівнями для учнів 1 – 11 (12) класів. Кожен захід містить інтерактивні методи навчання і супроводжується мультимедійною презентацією з цікавими та повчальними відеоматеріалами. Зміст заходів відповідає віковим особливостям школярів і сприятиме формуванню в них ключових компетентностей, визначених Концепцією «Нова українська школа».

Посібник стане у пригоді освітянам, соціальним педагогам, психологам, представникам громадських організацій, які організують просвітницько-профілактичну роботу зі школярами.

## РОЗДІЛ I. Заняття для початкової школи

### Заняття 1. Тварини – наші друзі (1 клас)

**Мета:** ознайомити учнів з історією одомашнення тварин; розширити знання учнів про котів і собак та їх значення для людини; ознайомити з породами собак і котів; з'ясувати значення терміна «волонтери тварин»; розвивати мовленнєві вміння, мислення, увагу; виховувати інтерес до природи та бажання піклуватися про домашніх тварин.

**Заняття супроводжується презентацією.**

**Загальна тривалість:** 35 хв.

**Кількість учасників:** до 30 осіб.

**Матеріали та обладнання:** проектор/телевізор, м'яка іграшка у вигляді собаки чи ката.

#### План

1. Привітання та оголошення теми заняття (1 хв).
2. Бесіда про історію дружби людини і тварини (2 хв).
3. Гра «Кіт чи собака» (2 хв).
4. Бесіда про різновиди собак і котів. Гра «Вгадай породу» (4 хв).
5. Мультивікторина (4 хв).
6. Розповідь «Вірність кішки» (2 хв).
7. Гра «Мова тіла тварин» (5 хв).
8. Фізкультхвилинка (1 хв).
9. Бесіда «Тварини потребують нашого догляду» (4 хв).
10. Гра «Правильно-неправильно» (3 хв).
11. Обговорення «Безпритульні тварини» (4 хв).
12. Щаслива історія безпритульного собаки (2 хв).
13. Висновки до заняття (1 хв).

#### Хід заняття

**Привітання та оголошення теми заняття** [Слайди № 1-3]

- Добрий день, хлопці та дівчата! Сьогодні у нас незвичне заняття. Ми з вами поговоримо на дуже цікаву та важливу тему [Слайд №1].

- А на яку саме тему, ви зможете підказати мені, коли відгадаєте загадки та зрозумієте, хто ж заховався за цими дверцятами.

**Загадки про тварин, які підкажуть дітям тему заняття:**

*У дворі не ловить гав,  
Каже різко: «Гав-гав-гав»!  
Пильно дім охороняє,  
Кицю Мурку захищає,  
Бачить з будки двір увесь,  
Хто це, дітки? Звісно, (Пес)*

*Ніжно лащиться до ніг,  
Носить повідок від бліх,  
Довгі вуха, хитрий хвіст,  
Муркотіти має хист! (Кім)*

- Молодці, діти, ви відгадали всі загадки! Тож про кого ми сьогодні будемо з вами говорити?

- Так, правильно, про котиків і собачок.

- І сьогодні до нас у гості завітав пухнастик (іграшка у вигляді собаки або кота), якого звати Сірко (Мурчик). Він допоможе нам провести заняття.

- Підніміть ручки, хто з вас любить тварин? А в кого з вас є домашні улюбленці?

- Дуже добре. Отже, ви вже знаєте, що кіт і собака – друзі людини, які здавна живуть поруч із нею.

### **Бесіда про історію дружби людини і тварини** [Слайди № 4-6]

- Історія такої дружби розпочалася тисячі років тому, коли первісна людина помітила у тварин унікальні якості, що були набагато краще розвинуті, ніж у людини [Слайд № 4].

- За давніх часів людина приручила сірого вовчика. Він першим прийшов до неї із лісових хащ. Поступово хвостатий друг привчився охороняти дім, захищати, допомагати пасти череду, полювати на звірів. Відтоді пройшло дуже багато часу, стосунки людини і собаки розвивалися і збереглися аж до наших днів. Зараз на земній кулі немає такого місця, де б поруч із людиною не жив собака. Собака – вірний товариш і помічник людини.

- Людина також приручила і котів. Колись ця тварина була священною, божеством, їй поклонявся стародавній народ Єгипту. Поважали кішок за спритність та вміння охороняти дім від гризунів [Слайд № 5].

- Як ви думаєте, діти, завдяки чому наші котики є такими хорошими мисливцями?

- У котів дуже гострі кігті і хороший слух, вони гарно бачать вночі. А що дозволяє нашим муркотунам рухатись непомітно і тихо? [Слайд № 6]

- Коли кішки біжать, то вони ховають кігті і стають лише на товсті та м'які подушечки пальців, тому й рухаються безшумно.

### **Гра «Кіт чи собака»** [Слайд № 7]

- А тепер давайте пограємо в гру. Я буду називати риси характеру тваринки, а ви будете вгадувати, хто це: собачка чи котик.

- Отже, розпочинаємо:

- охоронець;
- майстер підкрадання;
- любить багато спати;
- любить вмиватися;
- муркотун;
- його легко дресировати;
- не любить купатися;



- приносить капці;
- має чутливі вуса;
- любить прогулянки на вулиці.

### **Різновиди собак і котів** [Слайди № 8-11]

- А чи знаєте ви, що існує близько 60 порід котів. Які з них вам відомі?

### **Гра «Вгадай породу»** [Слайд №8]

- Пропоную вам пограти в гру. Я буду називати породу і розповідати про її особливості, а ви повинні вгадати, під яким номером зображена тварина цієї породи на екрані.

- Найбільше в світі короткошерстих порід. Наприклад, сіамські кішки відомі своїм незвичайним забарвленням і великими блакитними очима. Вони надзвичайно комунікабельні та енергійні. Сіамські кішки дуже сильно прив'язуються до своїх господарів (Зображення № 1).

- Рідкісними і найбільшими (до 20 кг) в світі є домашні коти породи – саванна. Ці тварини легко піддаються дресуванню, люблять гуляти на повідку та із задоволенням купаються. Котики цієї породи дуже схожі на рись (Зображення № 3).

- У персидських котів довге густе хутро, широка мордочка. Ці котики мають спокійний характер і не завжди є вправними мисливцями (Зображення № 4).

- Ще одна цікава порода – сфінкси. Такі коти мають довге тіло без шерсті, з ледь помітним пушком, і довгі стрункі ноги. Сфінкси не люблять залишатися наодинці, вони прагнуть завжди бути біля господаря. Через відсутність шерсті у цих котів, їх господарями сміливо можуть ставати люди, які мають алергію на пухнастих тварин (Зображення № 2).

- Собак, так само, як і котів, поділяють за породами. Сьогодні існує близько 400 порід собак. Серед них є службові, мисливські та декоративні – це три великі групи, на які поділяють всіх собак [Слайд №9].

- Діти, скажіть, а чи бачили ви такі породи собак, які зображені на екрані? Давайте разом їх назвемо: вівчарка (*охоронець, допомагає поліції*), ньюфаундленд (*гарний плавець, рятує людей з води*), лабрадор (*собака-поводир*), самоїд (*одна із найдавніших порід собак, охоронець, пастух, іздовий собака*). Це все породи собак, які належать до **службових**. Вони допомагають людині охороняти будівлі, працюють рятувальниками.

- А ось породи цих собак ви знаєте? Тут зображені: бігль, такса, англійський кокер-спаніель, джек-расел-тер'єр. Вони належать до **мисливських**, тому що допомагають мисливцям на полюванні [Слайд № 10].

- А можливо ви знаєте, які породи собак називають **декоративними**, і чому? На екрані ви бачите собак таких порід, як йоркшир-тер'єр, померанський шпіц, чихуахуа. Такі тварини проживають переважно в квартирі, майже всі вони маленького зросту, мають невелику вагу та легко піддаються дресуванню [Слайд № 11].

**Мультвікторина** [Слайди № 12-15]

- А чи любите ви мультфільми? (*відповідь*) [Слайд № 12].

- Давайте проведемо з вами мультвікторину. Я вам буду описувати якості героїв відомих мультфільмів про тварин, а ви будете вгадувати, що це за мультфільм.

- Ну що, готові? Починаємо!

- Як називалась команда рятувальників, яка завжди була готова прийти на допомогу? Складалася ця команда з Зіка Райдера, десятирічного хлопчика та семи цуценят [Слайд № 13]. (*Відповідь: «Щенячий патруль». Герої виявляють важливу якість – готовність допомогти*).

- Герой цього мультика не любив сваритися, а хотів товаришувати з двома мишенятами [Слайд № 14]. (*Відповідь: «Кім Леопольд» – дружелюбність*).

- Герой якого мультфільму відчайдушно захищав мешканців міста від розбійників і ніколи не розлучався із своїм капелюхом та чоботами? [Слайд № 15]. (*Відповідь: «Кім у чоботях» - захист та охорона*).

**Розповідь «Вірність кішки»** [Слайд № 16]

- А чи знаєте ви, що і в житті є багато прикладів, коли тварини допомагали людям. Ось і мій помічник Сірко/Мурчик розповів мені про свою подругу, кішку Кузю, яка живе в Києві. Одного ранку кішка почала дуже голосно та наполегливо нявкотіти. Прокинувшись, господарі побачили, що у ванній прорвало трубу. Завдяки тому, що Кузя вчасно розбудила господарів, вони встигли перекрити воду та запобігти затопленню декількох квартир у 16-поверховому будинку.

- Ось так домашня киця врятувала своїх господарів.

**Гра «Мова тіла тварин»** [Слайди № 17-22]

- Та чи завжди ми можемо зрозуміти, що хочуть сказати нам собаки та коти, адже говорити людською мовою вони не вміють?

- Настрій тварини ми можемо розгадати, спостерігаючи за положенням її тіла! Сірко/Мурчик пропонує визначити, що хочуть сказати нам його друзі:

- я спокійний [Слайд № 17];
- не чіпай мене [Слайд № 18];
- я наляканий [Слайд № 19];
- зверни на мене увагу [Слайд № 20];
- я сумую [Слайд № 21];
- я щасливий, хочу гратися [Слайд № 22].

- Тепер ви зможете легко вгадувати бажання тварин і краще їх розуміти.

**Фізкультхвилинка (на вірш К. Перелісної «Песик»)** [Слайд № 23]

- Що ж, мабуть, прийшла пора трохи відпочити.

- Прошу всіх встати і повторювати рухи за мною.

Ой, хто бачив чи ні (*взятися руками за голову*)?

Утік песик мій (*розвести руки в боки*).

Отакий маленький (*присісти*)

І рудий усенький (*показати вуса*),  
Білі вушка і ніс (*показати вушка, ніс*),  
І ще бубличком хвіст (*показати руками хвіст*).

*Повторити двічі.*

### **Бесіда «Тваринки потребують нашого догляду»** [Слайд № 24]

- А скажіть, будь ласка, чи треба доглядати за своїми домашніми улюбленцями?

- Ми з вами відповідальні за тих, кого приручили. Ось наш помічник Сірко/Мурчик хоче запитати, хто з вас допомагає батькам піклуватися про домашніх улюбленців? І як саме ви це робите?

- Якщо у вас проживає песик або котик, то необхідно їх годувати, розчісувати їм шерсть, водити у ветеринарну лікарню на огляд та щеплення, вигулювати, купати їх, якщо вони забруднились (але лише з дорослими), гратись із улюбленцем.

- Як ви вважаєте, як правильно годувати кішок і собак?

- Можна годувати їх спеціальним кормом, у якому є всі необхідні для життя речовини. Також ці тварини полюбляють каші з м'ясом та рибою (без кісток).

- Ні котикам, ні песикам не можна давати солодкого (наприклад, шоколаду чи цукерок), адже цим ми можемо зашкодити маленьким пухнастикам.

- Також пам'ятайте, що слід обов'язково мити руки після кожного контакту з тваринами. Адже на їхній шерсті можуть бути хвороботворні бактерії.

- Коли ви вигулюєте вашого песика на вулиці, то слід обов'язково мати гігієнічний пакет і прибирати за твариною.

- Оскільки ви – головні помічники ваших батьків, то повинні не забувати допомагати доглядати за своїм маленьким другом.

### **Гра «Правильно-неправильно»** [Слайд № 25]

- А зараз давайте ми з вами пограємо та перевіримо, які правила поведінки з тваринами ви знаєте.

*Правила гри: під час гри учні мають сплеснути у долоні, якщо твердження правильне, або схрестити руки, якщо твердження помилкове (при цьому темп не повинен бути надто повільним).*

- Готові? Починаємо!

• В людному місці улюбленця треба водити на повідку. (*Так*)

• Всі коти вміють плавати. (*Ні*)

• У собак та котів має бути своє місце в квартирі. (*Так*)

• Собаки вміють ловити щурів. (*Ні*)

• Собаку можна дразнити. (*Ні*)

• За домашнім улюбленцем потрібно прибирати. (*Так*)

• Песиків і котиків можна годувати шоколадом. (*Ні*)

• Після спілкування з улюбленцем потрібно мити руки. (*Так*)

• Безпритульного котика та собачку можна підгодовувати лише з батьками. (*Так*)

- Так, можна підгодовувати. Але ми з вами повинні знати, що біля школи та житлових будинків собак і котів годувати не бажано, адже вони почнуть створювати зграї. Якщо ви хочете погодувати безпритульну тваринку, краще це зробити разом із батьками, подалі від людних місць.

#### **Обговорення «Безпритульні тварини» [Слайди № 26-28]**

- Так уже склалося, що люди часто виявляються невдячними за те, що тваринки роблять для них, викидаючи своїх вихованців на вулицю. Бувають випадки, коли тваринка загубилась, і господарі не можуть її знайти, а бувають і такі безвідповідальні господарі, які й не шукають. Так з'являються безпритульні тварини [Слайди № 26].

- Пам'ятайте, що життя на вулиці позначається на поведінці тварин. Інколи безпритульні тварини можуть становити небезпеку для людей, а саме: переносити небезпечні захворювання, збиватися у зграї та бути агресивними. Тому потрібно бути обачними.

**Під час зустрічі з безпритульним собакою забороняється:** [Слайд № 27]

- замахуватися на собаку палицею, гілкою, рукою, кричати;
- намагатися відібрати у нього те, що він їсть (гризе);
- починати бігти, коли ви побачили безпритульну тварину;
- підходити і гладити незнайомого собаку чи ката.

- Але є люди, які переймаються долею безпритульних тварин. Це спеціалісти ветеринарних клінік, волонтери та працівники притулків для тварин [Слайд № 28].

- Волонтери тварин – це люди, які допомагають тваринам, що потрапили в біду. Вони забирають тварин із вулиці та шукають для них нові сім'ї. Якщо знайти нову сім'ю одразу не вдається, то тварину тимчасово поселяють у притулок (спеціальне місце, де проживають тварини, у яких немає господарів).

#### **Щаслива історія собаки Ялинка [Слайди № 29-30]**

- Хочу розповісти вам цікаву історію. Похмурого осіннього ранку волонтери випадково побачили на вулиці біля дороги собаку без господаря [Слайд № 29]. Він був дуже переляканий та вдивлявся в очі перехожих з надією, що хтось йому допоможе. Волонтери забрали песика з вулиці та назвали його Ялинка. Майже рік Ялинка, проживаючи в притулку, з надією мріяла про затишну домівку. Іноді до притулку приходили люди, аби обрати для себе улюбленця, і кожен раз наша Ялиночка думала, що прийшли саме за нею. Та зазвичай до нової родини їхали цуценята, адже всім хочеться погратися з малюками, а дорослим песикам залишалося лише далі чекати. Мрія Ялиночки здійснилась напередодні Нового року, вона потрапила до родини своєї мрії, і тепер у неї є і м'який диванчик, і веселі прогулянки, і нескінченна кількість любові [Слайд № 30]! До речі, сусідка Ялинки у вольєрі, яку ви бачили на екрані, теж зовсім скоро стала домашньою.

### **Висновки до заняття [Слайд № 31]**

- Молодці, діти! Ви сьогодні були дуже активні. Я побачила, що ви дуже дружні й любите тварин. Ви дуже сподобалися Сірку/Мурчику своєю добротою та активністю.

- Хто мені скаже, як слід піклуватись про домашнього улюбленця?

- А як слід вчинити коли, ви зустріли безпритульну тварину?

- Молодці, діти!

- Запам'ятайте: перед тим як брати тваринку додому, треба добре все продумати, чи зможете ви виконувати свої обов'язки постійно і багато років. Не забувайте, що ви відповідальні за тих, кого приручили. Майте чуйне, щедre і добре серце, у якому знайдеться місце для любові до тваринок!

## Заняття 2. Відносини між людиною і тваринами (2 клас)

**Мета:** сформувати первинні уявлення дітей про правила догляду за собаками і котами; закріпити знання та навички безпечної поведінки при зустрічі з безпритульними тваринами; розвивати вміння спостерігати за тваринами, описувати зовнішній вигляд тварин, доглядати за ними; виховувати любов до тварин, відповідальність за них і дбайливе ставлення до них.

**Заняття супроводжується презентацією.**

**Загальна тривалість:** 45 хв.

**Кількість учасників:** до 30 осіб.

**Матеріали та обладнання:** проектор/телевізор.

### План

1. Привітання учасників та оголошення теми заняття (3 хв).
2. Гра «Зрозумій тварину». Перегляд відеоматеріалу «Хто винен?» (8хв).
3. Обговорення «Обов'язки господаря собаки чи kota». Гра «Речі для майбутнього улюбленця» (10хв).
4. Фізкультхвилинка (1 хв).
5. Інтелектуальний спринт «Неймовірні факти про тварин» (7 хв).
6. Бесіда про безпритульних тварин (4 хв).
7. Інформаційне повідомлення «Тварини у притулках. Волонтери» (4 хв).
8. Гра «Мрії пухнастиків» (6 хв).
9. Підведення підсумків (2 хв).

### Хід заняття

**Вступ. Привітання та оголошення теми заняття** [Слайди № 1-5]

- Добрий день, хлопці та дівчата! Сьогодні ми проведемо з вами цікаве заняття [Слайд № 1].

- Після того, як ви розгадаєте кросворд, зможете дізнатися тему нашого заняття [Слайд № 2].

Питання до кросворду:

1. Чим годують немовлят. (*Молоко*)
2. Щоб прибрати за своєю тваринкою під час прогулянки, господар повинен мати спеціальний.....? (*Пакет*)
3. Твердий смаколик для песика. (*Кістка*)
4. Річ, яка забезпечує безпеку улюбленця на вулиці. (*Повідок*)
5. Найкращий друг людини. (*Собака*)
6. Домашній пухнастик, який має дуже довгі вуса. (*Кім*) [Слайд № 4]

					5 С		4 П		
		1 М	О	Л	О	К	О		
					Б		В		2 П
3 К	І	С	Т	К	А		І		А
					К		Д		К
					А		О		Е
							6 К	І	Т

- Молодці, діти, ви все відгадали. Тож про кого ми сьогодні будемо з вами говорити? Так, правильно, про котиків та собачок. Тема нашого заняття: «Наші пухнасті друзі».

- А у кого з вас вдома є домашній песик чи котик?

- Чи помічали ви, що ці тварини багато в чому схожі з людиною [Слайд № 5]? Вони так само потребують їжі, води та теплого помешкання та дружнього спілкування.

- Собаки та коти – дуже розумні, вони вміють розпізнавати емоції людей за виразом їх обличчя та інтонацією голосу. Тому, спілкуючись з песиком чи котиком, краще налаштовувати себе на гарний настрій, адже сумують наші чотирилапі друзі разом з нами.

- І, звичайно ж, наші улюбленці мають і власні емоції. Ці емоції ми можемо вгадати, спостерігаючи за положенням їх тіла! Адже, щоб знати, як правильно поводитись із тваринками, треба розуміти мову їхнього тіла.

**Гра «Зрозумій тварину»** [Слайди № 6-10]

- Давайте подивимось, чи знаємо ми «мову» пухнастих [Слайд № 6]. На екрані з'являтиметься картинка з песиком чи котиком, а ви маєте здогадатись, що хоче «сказати» нам тварина.

*Педагог зачитує опис фотографії, а учні вгадують, що означає зображена поза.*

1. Передні лапи собаки лежать на землі, передня частина тіла та голова притиснуті до землі, задні лапи та хвіст піднятий [Слайд № 7].

*Цю позу називають ігровим поклоном, вона означає, що собака хоче з*

вами пограти.

2. Собака впевнено стоїть на прямих ногах, голова і хвіст високо підняті.

*Пес зосереджений, охороняє територію.*

3. Собака чи кіт лягає на спину або бік і показує свій живіт [Слайд № 8].

*Таким чином хвостаті демонструють свою довіру до людини.*

4. Хвіст kota прямий та піднятий вгору [Слайд № 9].

*Котик щасливий та задоволений.*

5. Собака виляє хвостом.

*Виляння хвоста у собак замінює їм посмішку. Коли ви ставите перед улюбленцем миску з їжею, і пес починає виляти хвостом, – він показує, що вдячний вам. Однак, якщо пес знайде в кімнаті вже наповнену миску, то виляти хвостом він не стане, а одразу почне їсти. Це доказ того, що виляння хвостом для собаки – це компонент спілкування.*

6. Кішка вигнула спину, шерсть на загривку і спині стала дибки, вуха притиснуті до голови [Слайд № 10].

*Тварина налаштована агресивно, вона налякана. Краще не чіпати кішку, залишити її на деякий час.*

7. Голова і хвіст опущені вниз, вухка притиснуті до голови, спина згорблена, лапи напівзігнуті. Подивившись в очі улюбленцю, ви зрозумієте, що він наляканий або знає, що винен.

- Тепер ви зможете легко вгадувати настрої свого улюбленця.

- Давайте переглянемо відеоматеріал, де один із песиків почувается винним перед господарем за те, що граючись, зіпсував його взуття [Слайд № 11].

**Перегляд відеоматеріалу «Хто зіпсував капці?»**

- Як ви думаєте, який із песиків винен? Чому ви так вирішили?

**Обов'язки господаря тварини [Слайди № 12-16]**

- Діти, ви чули коли-небудь вислів: «Ми відповідальні за тих, кого приручили». [Слайд № 12]. Цей вислів означає, що, беручи в дім будь-яку живу істоту, ми беремо на себе велику відповідальність. Адже тварини беззахисні перед людиною, тому їх не можна зраджувати та кривдити.

- Щоб у вашого домашнього улюбленця завжди був гарний настрій, слід правильно за ним доглядати.

- Будь-яка тварина – це велика відповідальність, і перед тим, як завести собі улюбленця, необхідно дізнатись, що ж йому потрібно.

**Гра «Речі для майбутнього улюбленця» [Слайд № 13]**

- Пропоную вам зіграти в гру на уважність. Давайте уявимо, що ви збираєтеся взяти додому котика чи песика, і вам необхідно підготуватися до появи майбутнього друга. На екрані будуть зображені різноманітні речі, вам потрібно обрати ті, які, дійсно, необхідні для догляду за твариною.

*Правильні відповіді: корм, гігієнічний пакет, нашийник, лоток, м'який лежачок.*

- Молодці, діти, а тепер ми підсумуємо, як правильно доглядати за улюбленцем. Отже, слід дотримуватись таких правил:



а) визначте улюбленцю його постійне місце, де він буде відпочивати та знати, що це його територія [Слайд № 14];

б) разом із дорослими купайте вашого песика, коли він забруднився. Купати котів потрібно лише в особливих випадках (не частіше ніж 1 раз на півроку). Наприклад, якщо вони дуже сильно забруднились або в них з'явились блохи;

в) дресируйте вашого песика. Починати займатися з цуценям необхідно з 3-4 місяців [Слайд № 15];

д) не забувайте, що потрібно вигулювати собаку щодня рано вранці та ввечері, не забуваючи про повідок, намордник, а також гігієнічний пакет (щоб прибирати за своїм песиком);

е) треба слідкувати, щоб у котика був чистий лоточок;

є) необхідно, щоб дорослі зістригали кігті вашому улюбленцю, адже він може завдати шкоди собі та присутнім поряд людям [Слайд № 16];

ж) кіт та собака потребують різноманітної та поживної їжі. Перед тим, як завести тваринку, дізнайтесь, чим краще її годувати (наприклад, шоколад улюбленцям не можна) [Слайд № 17];

з) не давайте вашому пухнастому другу рости самотньому та скривдженому.

### **Фізкультхвилинка** [Слайд № 18]

- Тепер ви знаєте правила догляду за домашніми тваринами. Що ж, прийшла пора трохи відпочити. Хочу я на фізкультхвилинку всіх вас запросити.

Котик рано піднімався (*потягнутися*),

Добре лапкою вмивався (*піднести руки до обличчя*)

Нахилився вправо-вліво (*нахили тулуба вправо-вліво*).

Посміхнувся неквапливо (*усміхнутися*).

Швидше, котику, присідай (*присісти*),

Мишку лапками хапай (*зігнути, розігнути пальці*).

Поруч муха задзижчала (*помахи руками*),

І його роздратувала (*поставити руки на пояс*).

Він її прогнав від себе (*помахи руками*),

До роботи ж йому треба (*сіли за парти*).

- Ось і вправи закінчились. Молодці, діти, добре впорались, сідайте на місце.

### **Інтелектуальний спринт «Неймовірні факти»** [Слайди № 19-25]

- А зараз пропоную вам відповісти на декілька цікавих питань про тварин [Слайд № 19]:

• Як ви думаєте, яка довжина тіла найменшого кота у світі? (*Кім Містер Пібблз. Довжина тіла дорослого кота складає всього 15 сантиметрів* [Слайд № 20])

• Яка порода собак має синій язик? (*Порода чау-чау* [Слайд № 21])

- Як називається порода котів, які не мають шерсті? (*Сфінкс [Слайд № 22]*)
- А чи знали ви, що охоронцями імператорів у Стародавньому Китаї були собаки породи пекінес? (*Собачки ховалися в рукаві свого господаря, а в разі небезпеки вистрибували й нападали на кривдника [Слайд № 23]*).
- Людям яких професій допомагають собаки? (*Рятувальники, пожежники, прикордонники тощо [Слайд № 24]*)

#### **Унікальні факти із життя тварин** [Слайд № 25]

- І сьогодні ми часто чуємо неймовірні історії, в яких тварини рятують життя. Наприклад:

• В місті Києві мешкає пес, якого звали Скай, він врятував квартиру від злодіїв. Напередодні новорічних свят на світанку господар прокинувся від того, що Скай бігав по квартирі й гарчав. Хтось намагався проникнути в квартиру і копірсався в замок. Як тільки двері відчинились, пес кинувся на злодія, і той за кілька секунд втік з дому. Пес отримав у нагороду гору кісточок.

• В одному з притулків для пухнастиків у Польщі «працює» кіт-медбрат. Коли у притулку з'являється новий хворий кіт або собака, чорнявий Радеменес намагається обійняти, зігріти тваринку та вилизує їм вушка.

#### **Бесіда «Про безпритульних тварин»** [Слайди № 26-27]

- Так склалося, що люди часто виявляються невдячними за те, що тварини роблять для них, викидаючи своїх вихованців на вулицю, як непотрібну річ. Бувають випадки, коли тваринка загубилась, і господарі не можуть її знайти, а бувають і такі безвідповідальні господарі, які й не шукають [Слайд № 26].

- Пам'ятайте, що життя на вулиці позначається на поведінці тварин. Інколи безпритульні тварини можуть становити небезпеку для людей, а саме: переносити небезпечні захворювання, збиватися у зграї та бути агресивними. Тому потрібно бути обачними.

- Як ви вважаєте, чому собаки можуть нападати? (*Відповіді та припущення дітей і пояснення педагога*).

- Собаки можуть нападати, якщо їх дратвлять, кидають у них чимось, голосно кричать на них. Також пес міг запам'ятати, як колись його скривдила людина, і після цього поводити себе агресивно.

- Як захистити себе від нападу безпритульного собаки при зустрічі з ним? [Слайд № 27].

- Не потрібно боятися собаки. Вона відчуває ваш страх. Ніяким чином не провокуйте собаку, не дратвлять її, не робіть різких рухів. Краще повільно поверніться і починайте віддалятися від тварини.

#### **Інформаційне повідомлення «Тварини у притулках. Волонтери»** [Слайд № 28]

- Як ви думаєте, чи всі тварини, які не мають господарів, живуть на вулиці?

- Є спеціальні притулки для таких тварин. У них собаки та коти живуть у

спеціальних вольєрах, їх там годують, роблять щеплення та лікують, коли вони хворіють. Проте, тварини часто сумують, адже їм не вистачає спілкування з людьми.

- Щоб тварини не почувались самотньо, своє тепло та любов їм дарують волонтери. Це люди, які безкоштовно допомагають тваринам, шукають для них нових господарів.

- Сьогодні ми з вами дізналися багато цікавої інформації про тварин. А зараз давайте перевіримо, як ви все засвоїли. Давайте пограємо в гру «Мрії пухнастиків». Я пропоную кожному з вас уявити себе котиком чи собачкою і сказати, як би ви хотіли, щоб до вас ставилися ваші господарі.

### **Гра «Мрії пухнастиків» [Слайд № 29]**

*Правила гри: учні ланцюжком говорять, як би вони хотіли, щоб до них ставилися, якби вони були домашніми улюбленцями. Вчитель подає приклад: «Якби я була котиком, я б хотіла, щоб мене брали на ручки і гладили мені животик» або «Якби я був песиком, то я б хотів, щоб зі мною якнайдовше гуляли зранку та ввечері».*

### **Підсумки [Слайд № 30]**

- Молодці, діти, тепер я бачу, що ви добре розумієте потреби домашніх улюбленців і знаєте, як про них піклуватись. Тож ніколи не кидайте своїх пухнастих друзів та пам'ятайте: ми завжди відповідаємо за тих, кого приручили. Майте чуйне, щедre і добре серце, щоб знайшлося в ньому місце і маленькій комашці, і тваринці.

- Дякую за увагу! Бажаю вам бути завжди уважними до наших пухнастих друзів і турбуватися про них!

### Заняття 3. Пригоди непосидючого Бобика (3 клас)

**Мета:** поглибити знання учнів про особливості догляду за домашніми собаками та котами; закріпити знання та навички безпечної поведінки при зустрічі з безпритульними тваринами; ознайомити учнів із поняттями «чипування» та «адресник»; сприяти розвитку пізнавального інтересу учнів; розвивати бажання більше знати, прагнення з'ясувати невідоме; сприяти вихованню любові до живого світу природи.

**Заняття супроводжується презентацією.**

**Загальна тривалість:** 45 хв.

**Кількість учасників:** до 30 осіб.

**Матеріали та обладнання:** проектор/телевізор.

#### План

1. Привітання та оголошення теми заняття (2 хв).
2. Розповідь про загубленого Бобика (3 хв).
3. Обговорення «Правила поведінки при зустрічі з безпритульною твариною» (6 хв).
4. Фізкультхвилинка (2 хв).
5. Гра «Правильно чи хибно» (7 хв).
6. Правила догляду за котами та собаками в перші дні появи в помешканні (5 хв.)
7. Правила пошуку господарів тварини, що загубилась (4 хв).
8. Реальні історії про неймовірні вчинки тварин (4 хв).
9. Щасливе завершення історії про Бобика (2 хв).
10. Визначення понять «адресник» і «чип» (5 хв).
11. Підведення підсумків (5 хв).

#### Хід заняття

**Привітання та оголошення теми заняття** [Слайди № 1-2]

- Доброго дня, діти! [Слайд № 1]

- Сьогодні я розповім вам цікаву історію, яка трапилась із одним грайливим та непосидючим песиком на прізвисько Бобик. Готові слухати?

[Слайд № 2]

**Розповідь про загубленого Бобика** [Слайди № 3-9]

- Бобик, так звать нашого героя, скільки себе пам'ятав, завжди мав таку кличку і жив зі своєю улюбленою господинею в теплій та затишній квартирі під якимось номером, на якійсь вулиці [Слайд №3]. Назву вулиці, номер будинку, поверху та квартири Бобик, звичайно, не знав. Він взагалі не вмів читати, рахувати та й розмовляти людською мовою. Але незважаючи на це, був дуже щасливим, адже мав свій улюблений блакитний лежачок, купу іграшок та щодня отримував порцію дуже смачного корму.

- Були і речі, які Бобіку не дуже подобались, а сказати на правду, дуже

не подобались [Слайд № 4]. Наприклад, як може подобатися, коли після прогулянки твої пухнасті лапки занурюють у миску з водою та починають їх там мити. Але терпіти цю процедуру доводилося щодня, і наш песик, як справжній герой, стійко витримував це випробування.

- Так би мовити, на життя Бобик не скаржився і господиню свою завжди чекав із роботи з великим нетерпінням.

- Історія, яку я хочу вам розказати, трапилась одного похмурого, але теплого весняного дня [Слайд № 5]. Якого саме місяця та числа ми не знаємо, адже пам'ятаємо, що Бобик читати та рахувати не вмів, але якби вмів, то точно б запам'ятав цей день, як один із найстрашніших у своєму житті.

- Почалось все на вулиці зі звичайної гри. Це була одна із найулюбленіших розваг нашого героя: бігти за м'ячиком, наздоганяти його та повертати господині, і знову бігти та ловити неслухняну іграшку.

- Під час такої веселої та безтурботної гри Бобик раптом почув десь зовсім поруч гучний та страшний звук [Слайд № 6]. Від переляку наш герой стрімголов почав тікати кудись подалі, і ще далі, і далі від цього небезпечного страхіття. Насправді звук, який так налякав Бобика, був звичайним громом (на вулиці розпочиналась весняна гроза).

- Коли Бобик трохи заспокоївся і зрозумів, що вже можна спинитись та перевести подих, то озирнувся і з подивом зрозумів, що не бачить своєї господині, від чого ще більше розгубився.

- Бобик вирішив підбігти до чоловіка, який сидів на зупинці та розмовляв по мобільному телефону. Він сподівався, що цей перехожий йому допоможе [Слайд № 7]. Але чоловік замість допомоги замахнувся на Бобика газетою, яку тримав у руці, і ще й голосно щось крикнув, чим ще більше налякав нашого героя.

- Пухнастий опустив голову і хвіст, притиснув вухка до голови і на напівзігнутих лапках побіг далі. На біду нашого героя на асфальт з неба почали падати великі краплі, це розпочиналась та сама зловісна гроза [Слайд № 8].

- Цілий день Бобик вглядався в обличчя перехожих з надією знову побачити свою найкращу в світі господиню. Іноді люди підкликали його до себе, гладили, щось говорили, а потім кудись йшли.

- Під вечір, коли скінчився дощ, Бобик встиг змокнути, втомитися та зголодніти. Йому було лячно, сумно та самотньо, і він ліг на траву, щоб відпочити. В цей час недалеко від нього зупинились хлопчик із дівчинкою, це були школярі Тетянка та Сергійко [Слайд № 9].

- Вони зупинились, тому що помітили сумного Бобика, і їм стало його шкода. Трохи поміркувавши, Сергійко вирішив, що необхідно забрати песика додому, висушити та нагодувати. Але Тетянка не підтримала рішення друга, бо, чесно кажучи, вона трохи боялась, адже не знала, як правильно поводитись із незнайомими собаками на вулиці.

**Обговорення «Правила поведінки при зустрічі з безпритульною твариною»** [Слайди № 10-11]

- Діти, а як ви вважаєте, чи правильне рішення запропонував Сергійко? *(Відповіді дітей)*

- Як слід вчинити, якщо ви зустріли безпритульного песика? *(Відповіді дітей)*

- Пропоную вам поміркувати. Подивіться на екран і уявіть, що ви зустріли цього песика на вулиці [Слайд № 10].

- Як ви думаєте, чи був у нього колись дім і господар?

- Собака загубився чи його вигнав злий господар?

- Чи ображали цього хвостатого люди на вулиці?

- Агресивний цей пес чи ні?

- Чи може він вас вкусити?

- Насправді, ми можемо лише припустити, які з відповідей є правильними. Адже не можемо знати, що пережив той чи інший песик, які він має звички, та як поведеться наступної хвилини. Тому завжди потрібно бути обачними.

- Під час зустрічі з безпритульним собакою **забороняється:**

[Слайд № 11]

а) замахуватися на нього палицею, гілкою, рукою та кричати;

б) намагатися відібрати у нього те, що він їсть (гризе);

в) тікати з місця зустрічі з твариною;

г) підходити і гладити незнайомого собаку.

- Щоб не спровокувати тварину, слід неквапливо почати віддалятися.

- А тепер давайте повернемося до нашого героя [Слайд № 12].

- Бобик також помітив маленьких рятівників і дуже здивувався, що на нього звернули увагу. Він вирішив продемонструвати, що довіряє дітям, тому повернувся догори животом, пропонуючи почухати чи погладити його черевце.

- На щастя, в цей момент Сергійко згадав, що колись в школі їм розповідали, як варто вчинити, якщо хочеш знайти господарів собачки з вулиці. І перше, що слід було зробити, це звернутися до дорослих і попросити їх про допомогу. Хлопчик одразу зателефонував татові, який пообіцяв допомогти школярам.

- Чекати на тата Сергійка на одному місці дітям було сумно, тому вони вирішили трохи пограти. Що ж, мабуть, і нам прийшла пора трохи відпочити. Давайте всі разом проведемо фізкультхвилинку.

**Фізкультхвилинка**

- Прошу всіх встати і повторювати рухи за мною *(педагог повільно проговорює кожен рядок віршика і демонструє рухи, діти виконують рухи паралельно)*.

Ой, хто бачив чи ні *(взятися руками за голову)?*

Утік песик мій *(розвести руки в боки)*

Отакий маленький (*присісти*)  
І рудий усенький (*показати вуса*),  
Білі вушка і ніс (*показати вушка, ніс*),

І ще бубличком хвіст (*показати руками хвіст*).

- Погравши, Тетянка та Сергійко почали мріяти, що батьки дозволять залишити песика комусь з них, якщо не вдасться знайти його колишніх господарів [Слайд №13]. Проте діти ніяк не могли домовитись, хто з них забере нашого Бобика до себе. Тому навіть почали сперечатись, хто з них буде кращим господарем.

- Пропоную вам послухати, про що говорили Тетянка та Сергійко, і одразу перевірити, чи добре ви знаєте правила догляду за домашніми тваринами.

**Гра «Правильно чи хибно»** [Слайди № 14-19]

*Вчитель зачитує дітям роздуми дітей та обговорює з учнями, чи правильно розмірковують герої розповіді.*

- Ось що міг почути Бобик, якби розумів людську мову:

**Сергійко:** «Я так сильно буду любити свого песика, що регулярно буду мити йому миску, щоб вона була чистенькою» [Слайд № 14].

**Тетянка:** «А я не буду мити, бо мій собака і сам буде дуже гарно влизувати свою миску».

- Діти, як ви думаєте, хто правий? (*Вчитель розповідає, що миску тварини обов'язково треба мити і чому*) [Слайд № 15].

**Сергійко:** «А я завжди буду на прогулянках носити свого песика лише на руках, щоб він не забруднився та не загубився» [Слайд № 16].

- Чи правильно розмірковує хлопчик? (*Педагог зазначає, що це неправильно, розповідає чому*)

**Тетянка:** «Я буду прибирати за своїм пухнастиком на вулиці, використовуючи спеціальні пакети та совочки». (*Вчитель коментує, що це правильно*) [Слайд № 17].

**Сергійко:** «А я завжди буду пригощати свого улюбленця шоколадом та морозивом» [Слайд № 18].

- Як ви думаєте, чи можна давати собакам та котам такі ласощі, як шоколад та морозиво? (*Педагог розповідає, що шоколад шкідливий для тварин. Годувати тварин необхідно спеціальним кормом і купувати спеціальні смаколики в зоомагазинах*).

**Тетянка:** «Я буду допомагати батькам купати нашого песика та розчісувати його». (*Педагог зазначає, що тварин необхідно регулярно розчісувати спеціальними щітками та гребінцями. Купати собак необхідно не рідше ніж 1 раз на місяць. Котів слід купати, тільки якщо вони сильно забруднились або у них з'явились паразити. Робити це слід лише разом із дорослими*) [Слайд № 19].

**Обговорення «Правила догляду за котами та собаками в перші дні появи в помешканні» [Слайди № 20-22]**

- Запам'ятайте, діти, що перед тим, як завести тваринку, слід обов'язково дізнатись, як правильно за нею доглядати, які умови для неї потрібні [Слайд №20]. Різні породи собак і котів дуже відрізняються одне від одного, комусь необхідно багато та довго бігати (наприклад, собак породи хаскі слід вигулювати на вулиці не менше ніж 3 години на день), комусь спеціальний корм (іноді дуже дорогий), є породи собак, які відносяться до потенційно небезпечних, тому при вигулі вони обов'язково мають бути в наморднику та на повідку.

- Пам'ятайте, ми відповідальні за тих, кого приручили.

- А хто з вас допомагає батькам піклуватися про домашніх улюбленців? І як саме ви це робите?

- Молодці, діти! А тепер давайте дізнаємось, що ж трапилось далі з нашим героєм.

**Правила пошуку господарів тварини, яка загубилась [Слайд № 21]**

- Коли маленькі рятівники дочекались тата Сергійка, то побачили, що він приніс із собою корм, воду та фотоапарат.

- Як ви вважаєте, чому тато приніс саме ці речі?

- Батько пояснив, що для того, аби знайти господаря тварини, її слід сфотографувати, скласти текст оголошення і розмістити його на спеціальних дошках та в інтернеті, щоб господар дізнався, де перебуває його улюбленець. Також, за необхідністю, слід відвести тварину до спеціального лікаря – ветеринара.

- Якщо ж вам здається, що у тваринки немає господарів, то можна зробити оголошення про те, що пухнастик шукає собі нову сім'ю.

**Реальні історії про неймовірні вчинки тварин [Слайд № 22]**

- Тетянка розповіла, що чула історії, як тварини самі знаходили дорогу до своєї домівки, але Бобик чомусь цього не робить, тому тепер вона сумнівається, що всі ці історії правдиві.

- Тато Сергійка зазначив, що деякі тварини дійсно долають неймовірний шлях і знаходять рідний дім. Наприклад, у однієї родини під час подорожі Америку, загубився дворічний **породистий пес Боббі** (метис шотландського коллі й англійської вівчарки). Кілька днів господарі намагалися знайти собаку, але їхні старання були безуспішними, і вони поїхали додому. Господарі дуже сумували і вже не сподівались на диво. Але одного дня, через **шість місяців**, песик Боббі з'явився на порозі рідної домівки. Він подолав **4 100** кілометрів. Собака сильно схуд і мав кілька ран. Він подолав половину Америки! Уявіть собі, що це відстань, яку ми б подолали, пройшовши 3 рази через всю нашу країну із заходу на схід. Боббі зміг впоратися з усіма випробуваннями, щоб знайти господарів. Історія песика настільки зворушила людей, що про нього зняли німий фільм – «Поклик заходу». Також на його честь встановили кілька пам'ятників у рідному місті та досі



влаштовують щороку парад.

- Сергійко, вислухавши історію, припустив, що дорогу додому знаходять лише породисті тварини, адже напевно вони розумніші за безпородних.

- Тоді тато розповів іще одну неймовірну історію.

- Родина Синишин загубила свого безпородного кота Семена, коли поверталась із відпочинку. Однак їх улюбленець виявився не звичайним, він зміг знайти дорогу додому. Сміливий і упертий кіт за **6 років** подолав **2000** кілометрів. Семен став відомим: про нього написали в газетах, зняли короткометражний фільм «Історія кохання», а в 2012 році встановили пам'ятник (*бронзовий кіт з вузликом сидить на лавці*). Кажуть, якщо його почухати за вухом і загадати бажання, воно здійсниться.

- Отже, **безпородні тварини нічим не гірші за породистих**, вони дуже розумні, віддані та ласкаві.

- На жаль, не всі тваринки володіють здатністю відшукувати свій дім і господарів, тому часто їм потрібна наша допомога.

### **Щасливе завершення історії про Бобика** [Слайди № 23-25]

- Того ж вечора діти разом із дорослими розмістили оголошення про знайденого песика та відвели Бобика до ветеринарної клініки, щоб перевірити, чи не потребує він лікування [Слайд № 23]. Там його оглянув професійний лікар для тварин – ветеринар. Він запевнив, що Бобик абсолютно здоровий.

- Протягом всього часу блукань Бобика його господиня дуже хвилювалася й шукала свого пухнастого друга на вулиці. Ввечері на одному з будинків вона побачила оголошення про знайденого собаку [Слайд № 24]. На фото був її Бобик. Вона одразу набрала номер телефону, вказаний у оголошенні. Трубку підняв тато Сергійка і повідомив, де перебуває пухнастик.

- Ви собі навіть не уявляєте, як зрадив Бобик, коли побачив свою господиню [Слайд № 25]. Він не вмів посміхатися, тому замість посмішки почав сильно-сильно виляти хвостом у різні боки, а коли повернувся додому, то довго-довго відсипався на своєму улюбленому блакитному лежачку. Господиня також дуже тішилась і була вдячна дітям та їхнім батькам за допомогу та небайдужість.

- Щоб улюбленець більше не загубився, господиня прикріпила до нашийника Бобика спеціальний адресник, на якому зазначила свій номер телефону, та домовилась із ветеринаром про чипування свого знайденого пухнастика.

- Тетянка та Сергійко ж почувались справжніми героями, адже саме вони помітили Бобика та не пройшли повз, а вирішили допомогти йому.

### **Визначення понять «адресник» і «чип»** [Слайди № 26-27]

- Діти, а ви знаєте, що таке «чип» і «адресник»? Та навіщо вони потрібні?

- Мікрочип – це дуже маленький пристрій (трохи більший за рисове зернятко), який вводять під шкіру тварині, і він залишається з нею протягом

всього її життя. Процедура чипування швидка, проста і безболісна.

Мікрочип містить спеціальний код, який зчитується за допомогою спеціального сканера. За цим кодом через інтернет можна дізнатися інформацію про тварину та її господарів [Слайд № 26].

- Адресник – кріпиться до нашійника та містить ім'я тварини і номер телефону господаря. Він неодмінно знадобиться, якщо ваш улюбленець загубиться [Слайд № 27].

**Підведення підсумків [Слайд № 28]**

- Вам сподобалось сьогоднішнє заняття? Я дуже рада.

- А хто може мені розказати, чому Бобик загубився?

- Чи правильно вчинив чоловік, який замахнувся на Бобика газетою?

- Які речі допоможуть господарю знайти песика чи котика, якщо він раптом загубився?

- А як слід поводитись, якщо ви зустріли на вулиці безпритульну тварину?

- Дуже добре, що тепер ви знаєте, як правильно піклуватись про собак і котів. Бажаю вам бути завжди уважними до наших пухнастих друзів і дбати про них.

- Дякую вам за увагу!

## Заняття 4. Правила догляду за домашніми собаками та котами (4 клас)

**Мета:** уточнити знання учнів про особливості підготовки до появи домашньої тварини; закріпити знання та навички безпечної поведінки при зустрічі з безпритульними тваринами; ознайомити з поняттями «кінолог», «фелінолог»; закріпити знання учнів про поняття «чипування», «адресник», «кліпса»; розвивати вміння аналізувати та узагальнювати інформацію; сприяти розвитку допитливості; виховувати пізнавальний інтерес.

**Заняття супроводжується презентацією.**

**Загальна тривалість:** 45 хв.

**Кількість учасників:** до 30 осіб.

**Матеріали та обладнання:** проектор/телевізор; картки із зображеннями адресника, мікрочипа, жетона з QR-кодом, кліпси; ватман із зображеннями kota та собаки.

### План

1. Привітання та оголошення теми заняття (3 хв).
2. Обговорення «Підготовка до появи улюбленця вдома» (6 хв).
3. Обговорення «Поведінка в перші дні появи улюбленця вдома» (5 хв).
4. Гра «Помилки на картинці» (6 хв).
5. Обговорення «Цікаві факти про тварин» (3 хв).
6. Обговорення «Уважність під час прогулянки з твариною» (3 хв).
7. Гра «Створення оголошення про загублену тварину» (5 хв).
8. Гра «Мішечок» (6 хв).
9. Бесіда «Як правильно поводитися з безпритульними тваринами, та чому собака може напасти?» (6 хв).
10. Підведення підсумків (2 хв).

### Хід заняття

**Привітання та оголошення теми заняття** [Слайди № 1-3]

- Добрий день! Сьогодні ми з вами поговоримо про наших чотирилапих друзів, а саме – про котів і собак.

- Підніміть руки ті, в кого є домашні улюбленці. А у кого вдома проживають собаки? А тепер підніміть руки ті, у кого мешкають коти [Слайд № 2].

- Як ви думаєте, у якій країні в світі найбільше домашніх котиків: в Америці, Китаї чи Україні? [Слайд № 3].

- Перше місце займає Америка, там мешкає більше 76 мільйонів домашніх муркотунів. На другому місці – Китай (53 мільйони). В нашій країні проживає – 7,5 мільйона котиків. Це 8 місце серед всіх країн у світі. За цим показником ми обігнали навіть Японію, де всього – 7,2 мільйона пухнастиків [Слайд № 4].

- А хто з тих, у кого наразі немає домашньої тварини, хотів би завести її

в майбутньому?

**Обговорення «Підготовка до появи улюбленця вдома»**

[Слайди № 5-10]

- Давайте поговоримо про те, як саме потрібно готуватися до появи тваринки вдома [Слайд № 5].

- Насамперед потрібно обов'язково погодити такий відповідальний крок із батьками. Поява улюбленця в будинку ні в якому разі не повинна стати несподіванкою для дорослих!

- Підходити до вибору майбутнього друга слід дуже відповідально. Спочатку слід визначитись, яку саме тварину ви хочете – собаку, kota, хом'яка, папугу чи, можливо, рибку. Після цього подумайте про вік і стать майбутнього улюбленця: це буде хлопчик чи дівчинка, дитинча чи вже доросла тваринка.

- Не менше уваги слід приділити питанню породності. Адже породисті тварини часто не лише коштують дорого, але і потребують особливих умов утримання: професійного догляду за очима, вухами, шерстю; спеціального корму тощо. Безпородних тварин можна взяти з притулку безкоштовно, крім того, такі коти та собаки менш вибагливі та мають міцніше здоров'я.

- Обираючи тварину, дізнайтесь, чим необхідно буде її годувати – спеціальним кормом або натуральною їжею. Допомогти вирішити це питання можуть фахівці.

- Як ви думаєте, до яких фахівців можна звернутись, щоб дізнатись про особливості догляду за тією чи іншою твариною? (*Ветеринар; кінолог – фахівець із поведінки собак; фелінолог – фахівець із поведінки котів*) [Слайд № 6].

- Якщо у вашому домі з'явилася вже доросла тваринка, потрібно дізнатися, чим її годували раніше (колишні господарі, власники притулку тощо).

- Порахуйте разом із батьками, скільки ж щомісяця буде коштувати утримання чотирилапого друга [Слайд № 7]. Уявіть, що іноді вам доведеться відмовитися від морозива, нової гри чи нового мобільного телефону, оскільки ці кошти необхідно буде витратити на корм, щеплення та інше необхідне для тваринки!

- Також всім, хто хоче завести собаку чи kota або вже має пухнастого домашнього улюбленця, обов'язково необхідно дізнатися, чи затверджені у місті «Правила утримання домашніх тварин». Якщо такі правила є, то слід їх обов'язково дотримуватись.

- Як ви вважаєте, скільки вже повинно виповнитися кошенятам і цуценятам, щоб їх можна було забрати від мами? [Слайд № 8]

- Пухнастих не можна забирати від мами раніше ніж їм виповниться два місяці. Найкращий вік – 3 міс. До цього періоду кошенятам і цуценятам вкрай необхідне перебування поряд з мамою, і їм важко переносити розлуку з нею.

- Перед тим, як принести тварину додому, слід підготувати [Слайд № 9]:

- власне місце тварини, де вона буде відпочивати лимок;
- мисочки для їжі та води;
- спеціальний гребінець або щітку для розчісування пухнастого та іграшки, щоб тваринці не було сумно;
- нашійник та повідок для песика;
- кігтеточку та лоточок із наповнювачем для котиків.

- А як ви думаєте, чому перед тим, як принести пухнастика додому, потрібно прибрати всі гострі предмети та цінні речі; сховати всі дроти та краї скатертин, які звисають, прибрати в недоступне місце всі м'які засоби, різні хімікати і косметику? [Слайд № 10]

- Пам'ятайте: якщо ви цього не зробите, то тваринка може, граючись, пошкодити дроти, потягнути за скатертину та навіть спробувати на смак косметику й отруїтися. Адже кошенята і цуценята поводяться, як маленькі діти.

### **Обговорення «Поведінка в перші дні появи улюбленця вдома»** [Слайди № 11-12]

- Слід також знати, як правильно поводитись із тваринкою з першого дня її перебування у вас.

1. В перший день, коли ви принесли тваринку додому, необхідно дати їй можливість розглянути та понюхати все навкруги [Слайд № 11]. Не слід робити різких рухів, одразу брати та постійно тримати улюбленця на руках (якщо він сам не виявить такого бажання). Адже все для тваринки нове та невідоме, і їй потрібен час, щоб звикнути.

2. Хто знає, як правильно підіймати та тримати тваринку? Покажіть.

- Не можна підіймати дорослу тваринку за лапи та за холку. Це дуже небезпечно, і так можна завдати болю улюбленцю або навіть травмувати його. Правильно – однією рукою брати пухнастика під грудку, а другою – підтримувати під задні лапки.

3. Якщо ви залишаєте улюбленця вдома самого, то перед тим, як йти, потрібно переконавшись, що всі двері та вікна закриті. Також варто почепити на всі вікна спеціальні сітки, щоб запобігти падінню улюбленця.

- Підніміть руки, кому з вас мама розповідала, як ви в дитинстві ненароком перекинули тарілку з їжею або розбили чашку, чи, можливо, «випадково» помалювали стіни в помешканні? [Слайд № 12]

- Дякую вам за чесність! Так, справді, маленьким дітям все навкруги цікаво, так поводяться і улюбленці, які з'являються в нашому домі! Тому потрібно ставитися до їх помилок із розумінням та терпляче виховувати улюбленця змалку.

### **Гра «Помилки на картинці»** [Слайди № 13-15]

- Ви вже багато дізналися про догляд за домашніми тваринками. А тепер давайте перевіримо, чи все ви запам'ятали. Розглянемо з вами декілька картинок, і ви скажете мені, які правила догляду за улюбленцями на них порушено!

**Картинка № 1** [Слайд № 13]

- Перша картинка. Скажіть, які правила догляду за улюбленцем порушені господарями котика, та чого тут не вистачає?

- *Подряпаний диван, тому що в квартирі відсутня кігтеточка.*
- *Відсутня мисочка з водою, є лише з кормом.*
- *Зарядний пристрій підключений до розетки, що може сприйматись котом, як іграшка.*

• *Відкрите вікно без сітки, тож кіт, коли буде прогулюватися підвіконням, може випасти з вікна. Коли улюбленець залишається вдома один, не можна залишати відкрите вікно на провітрювання, тому що пухнастий може спробувати вистрибнути та застрягти!*

**Картинка № 2** [Слайд № 14]

- Наступна картинка. Діти, а які помилки ви бачите на цьому зображенні?

• *Песика залишили в припаркованому автомобілі в дуже спекотний день, внаслідок чого собачка може перегрітись.*

• *Песик прив'язаний біля магазину, господаря поруч немає.*

• *Вигол собак на газоні.*

- А хто з людей, навпаки, дотримується дуже важливого правила?

• *Хлопчик, який прибирає за своїм улюбленцем.*

**Картинка № 3** [Слайд № 15]

- Залишилась ще одна картинка! Як ви вважаєте, хто з господарів порушує правила догляду за улюбленцем під час прогулянки на вулиці?

• *Дівчинка, що тягне kota за хвоста.*

• *Хлопчик вигулює песика на дитячому майданчику (у пісочниці).*

• *Хлопчик годує песика шоколадом.*

• *Господиня песика великої породи (потенційно небезпечної) вигулює улюбленця без намордника, нашийника та повідка.*

- Молодці, дітки, ви чудово впоралися з кожним завданням!

**Обговорення «Цікаві факти про тварин»** [Слайди № 16-22]

- А чи знаєте ви, що песики та котики бувають дуже незвичайними?

- Деякі песики та котики навіть змогли встановити світові рекорди!

- Песик породи чихуахуа з Пуерто-Рико на прізвисько Міллі – найменший песик у світі. У віці трьох років собачка має зріст 9,65 см в холці.

**Перегляд відеоматеріалу «Песик-малюк Міллі»** [Слайд № 16]

- Кіт породи мейн-кун Омар – найдовший у світі, довжина його тіла – 120 см.

**Перегляд відеоматеріалу «Найдовший кіт Омар»** [Слайд № 17]

- Кішка, яка впіймала найбільше мишей. Абсолютний рекорд належить кішці Таузер [Слайд № 18]. Кішка за всі свої 24 роки зловила 28 899 мишей, і це не рахуючи щурів та інших дрібних тварин! Таузер служила на заводі, на території якого їй навіть встановили пам'ятник, який ви бачите на екрані (*підрахунок мишей здійснювали за їх залишками*).

- Ще хочу поділитися з вами такими цікавими фактами про тварин:

- Собаки та коти по-різному сприймають кольори. Порівняно з людиною,

сприйняття кольору в них слабкіше — менш контрастне і яскраве. Собаки бачать навколишній світ у синьо-жовтих та чорно-білих кольорах, а коти в синьо-зелених та чорно-білих [Слайд № 19].

- Чи є у когось з вас домашня тваринка, яка будить вас щодня в один і той же час? А все це тому, що у собак і котиків є феноменальний внутрішній годинник. Вони прекрасно знають, коли потрібно вийти на прогулянку, пограти, пообідати, поспати, а також завжди знають, коли ви повертаєтеся зі школи. Насправді, ви можете звіряти годинник, спостерігаючи за своїм улюбленцем [Слайд № 20].

- Як ви думаєте, таку особливість мають лише породисті тваринки?

- Звісно ж, ні. Внутрішній годинник є і в безпородних песиків і котиків. А крім цього, вони мають ще інші особливості [Слайд № 21].

- Крім того, що безпородні собачки та котики кмітливі, віддані, дружєлюбні, грайливі та мають міцне здоров'я, вони ще й менш вимогливі до умов утримання.

- Наші улюбленці – це справжні члени родини, без яких ми просто не уявляємо свого життя, тому не важливо, якої породи наш песик чи котик! [Слайд № 22]

**Обговорення «Уважність під час прогулянки з твариною»** [Слайди № 23]

- Та, на жаль, бувають випадки, коли наш улюбленець може загубитися! Наприклад, під час прогулянки собака може злякатися несподіваного звуку і втекти якнайдалі. До речі, а чи ви знаєте, які саме звуки можуть налякати песика? (*Звук грому, феєрверків тощо*).

- Потрібно бути особливо уважним та обережним, вигулюючи песика під час новорічних свят! Чимало господарів гублять своїх улюбленців внаслідок того, що собаки, перелякавшись феєрверку, тікають стрімголов якнайдалі! Тому в цей час тварину потрібно вигулювати в нашійнику та на повідку.

**Гра «Створення оголошення про загублену тварину»** [Слайди № 24-26]

- Діти, а що потрібно зробити, якщо ваша тваринка загубилася?

- Правильно! Потрібно написати та роздрукувати оголошення, негайно розмістити його в соцмережах та розклеїти на спеціальних дошках для оголошень.

- А що ж саме повинно бути в оголошенні про загублену тваринку? Давайте з'ясуємо разом [Слайд № 24].

- фото господаря (*не потрібно*);
- фото загубленої тваринки (*потрібно*);
- номер телефону господаря (*вказується*);
- адреса господаря (*не вказується*) [Слайд № 25]
- інформація про те, де та коли улюбленець загубився (*вказується*);
- інформація про улюблені ласощі та іграшки тваринки (*не вказується*);
- порода (*вказується*);
- стать, вік (*вказується*);

- забарвлення (*вказується*)[Слайд № 26].

- Зверніть увагу, що за вказаним у оголошенні номером господарю можуть телефонувати шахраї та просити перевести їм гроші за інформацію про те, де перебуває тварина. Не варто вірити таким людям, насправді вони не знають де знаходиться загублений улюбленець, єдине, що вони хочуть, це отримати гроші.

- А зараз я пропоную вам пограти у цікаву гру, яка називається «Мішечок».

**Гра «Мішечок»** [Слайди № 27-28]

*Матеріали: мішечок, у якому знаходяться картки із зображеннями мікрочипа, адресника, кліпси, жетона з QR-кодом (Додаток А) [Слайд № 27].*

Правила гри: у мішечку знаходяться картки із зображеннями речей, які можна побачити на тваринах на вулиці. Учень витягає картку, називає річ, яка на ній зображена, та пояснює, для чого вона потрібна.

**Інформація про зображені речі на картках** [Слайд № 28]:

- кліпса – розміщується на вусі собаки. Це знак того, що безпритульна собака зареєстрована, стерилізована, а також має всі необхідні щеплення;

- адресник – кріпиться до нашійника kota або собаки та містить дані про кличку тварини і номер телефону господаря. Слугує не лише непоганою прикрасою, але неодмінно знадобиться, якщо тварина загубиться;

- мікрочип – це дуже маленький пристрій (трохи більший за рисове зернятко), який вводять під шкіру тварині, і він залишається з нею протягом всього її життя. Процедура чипування швидка, проста, безболісна і дуже ефективна. Адже такий мікрочип містить спеціальний код, який зчитується за допомогою спеціального сканера. За цим кодом через Інтернет можна дізнатися інформацію про тварину та її господарів;

- жетон з QR-кодом – це жетон, що містить QR-код, зчитавши який за допомогою спеціальної програми на смартфоні, можна автоматично потрапити на електронну сторінку тварини в Інтернеті (але тільки якщо тварина зареєстрована в спеціальній базі даних). Після зчитування коду господарю тварини відразу надійде повідомлення з інформацією про місце розташування загубленого улюбленця.

- Отже, всі відповідальні господарі повинні обов'язково потурбуватись про безпеку домашньої тварини і вигулювати тваринку на повідку та використовувати «речі-помічники», про які ми щойно говорили!

**Бесіда «Як правильно поводитися з безпритульними тваринами, та чому собака може напасти?»** [Слайди № 29-31]

- На жаль, інколи буває так, що загублені тваринки не повертаються додому і стають безпритульними! А які ще можуть бути причини появи безпритульних котиків і песиків? [Слайд № 29]

- Так уже склалося, що люди часто виявляються невдячними за те, що тварини роблять для них, викидаючи своїх вихованців на вулицю, як непотрібну річ. Пам'ятайте, що життя на вулиці позначається на поведінці тва-



рин. Інколи безпритульні тварини можуть становити небезпеку для людей, а саме: переносити небезпечні захворювання, збиватися у зграї та бути агресивними. Тому потрібно бути обачними.

- Як ви думаєте, чому собаки можуть нападати?

- Собака міг запам'ятати, як його скривдила людина, і після цього поводити себе агресивно. Спровокувати тварину може також поведінка людини, якщо вона починає дратувати тварину, кидати в нею чимось, голосно кричати на собаку. Також тварина може хворіти на сказ – дуже небезпечну хворобу.

- Як слід поводитись при зустрічі з безпритульною твариною?

- Зараз я пропоную вам обрати з переліку фраз ті, які описують правильну поведінку з безпритульною тваринкою.

*По черзі вчитель називає кожну фразу, запитує дітей, чи вона стосується правильної поведінки при зустрічі з безпритульною твариною, і просить пояснити свою відповідь [Слайд № 30]:*

• **підійти та погладити тварину** – *неправильно (може бути небезпечно);*

• **не підходити, спокійно пройти повз** – *правильно (ми не знаємо, що «на думці» в тварини, та як вона вчинить);*

• **тупнути ногою та замахнутись на тварину (показати, що ти сильніший)** – *неправильно (слід завжди зберігати спокій та не робити різких рухів. Тварина може сприйняти ваш жест, як небезпеку для себе, і агресивно відреагувати);*

• **погодувати з рук** – *неправильно (собака може не зрозуміти, що ви хочете його похачувати, і може вкусити. До речі, підгодувати безпритульних тварин можна лише з батьками та лише в спеціальних для цього місцях);*

• **обійти** – *правильно (найкращий захист від безпритульної тваринки – це пройти якнайдалі від неї, обійти її з іншого боку);*

• **почати бігти** – *неправильно (якщо тварина не виявляє агресію, то не можна тікати з місця зустрічі з твариною! Собаки – нащадки вовків, хижаків, тому біг сприймається ними, як сигнал! Вони можуть сприйняти вас, як жертву, і почнуть наздоганяти. А оскільки вони набагато швидші за людей, то неодмінно наздоженуть);*

• **крикнути на тварину** – *неправильно (краще не провокувати собаку, він може сприйняти крик, як небезпеку для себе, і напасти на вас першим) [Слайд № 31].*

- Отже, не потрібно боятися собаки. Він відчуває ваш страх. Ніяким чином не провокуйте тварину, не дратуйте її, не робіть різких рухів. Завжди будьте обережними, адже невідомо, як безпритульна тварина може себе повести. Спокійно проходите повз місце зустрічі з безпритульним собакою.

- Пам'ятайте, тварини можуть ставати агресивними, якщо раніше їх ображали злі люди. Ви, напевно, також не любите тих, хто вас колись обра-

жив? Тож давайте ставитись до всіх тварин з любов'ю та турботою.

- Пропоную вам по черзі написати на ватмані побажання для тваринок, у яких поки немає домівки та господарів. *(Діти пишуть побажання на ватмані, посередині якого зображені котик і песик).*

**Підведення підсумків [Слайд № 32]**

- І на завершення хочу запропонувати вам організувати в класі виставку малюнків «Мій собака», «Мій котик», «Котик або собака моєї мрії». Намалюйте ваших домашніх улюбленців та принесіть завтра до класу, де буде організовано виставку.

- Я дякую вам за увагу! Бажаю бути завжди уважними до наших кудлатих друзів і сумлінно дбати про них.

- Ніколи не зраджуйте своїх друзів і не будьте байдужими!

## РОЗДІЛ II. Заняття для середньої та старшої школи

### Заняття 5. Життя домашніх і безпритульних собак та котів (5 клас)

**Мета:** сприяти засвоєнню учнями знань про особливості догляду за домашніми собаками та котами; ознайомити з основами дресирування собак; закріпити знання та навички безпечної поведінки при зустрічі з безпритульними тваринами; ознайомити з гуманними шляхами розв'язання проблеми безпритульних тварин; розвивати пізнавальний інтерес учнів, уважність, пам'ять, уяву, кмітливість, логічне мислення; виховувати гуманне та відповідальне ставлення до тварин, чуйність, доброту, милосердя.

**Заняття супроводжується презентацією.**

**Загальна тривалість:** 45 хв.

**Кількість учасників:** до 30 осіб.

**Матеріали та обладнання:** проектор/телевізор.

#### План

1. Привітання та оголошення теми заняття (1 хв).
2. Бесіда «Що ти знаєш про догляд за собаками та котами?» (5 хв).
3. Обговорення «Дресирування собак» (4 хв).
4. Інформаційне повідомлення «Унікальні факти про собак і котів» (6 хв).
5. Інформаційне повідомлення «Зірки та благодійність» (4 хв).
6. Обговорення «Адресник. Кліпса. Жетон з QR-кодом. Мікрочип» (5 хв).
7. Проблемна ситуація «Як вчиниш ти?» (6 хв).
8. Обговорення «Безпритульні тварини» (3 хв).
9. Бесіда «Притулки для тварин» (4 хв).
10. Гра «Обери відповідального господаря» (5 хв).
11. Підведення підсумків (2 хв).

#### Хід заняття

##### Привітання та оголошення теми заняття [Слайди № 1-2]

- Навколо нас існує дивовижний світ живих істот, створених природою. Деяких із них ви можете бачити кожного дня на вулиці або вдома, інші ж мешкають у дикій природі [Слайд № 2].

- Я думаю, що в багатьох із вас є домашні тварини. Підніміть руки, у кого вдома живе песик. А тепер ті, у кого домашнім улюбленцем є котик. А хто має іншого домашнього друга?

- З ваших піднятих рук зрозуміло, що тварини є невід'ємною частиною нашого життя.

- Чи хочете ви дізнатись більше про наших вірних друзів – котів і собак? А також про те, як правильно за ними доглядати, та що слід зробити, щоб тваринка не загубилась?

**Бесіда «Що ти знаєш про догляд за собаками та котами?»** [Слайди № 3-7]

- Перше і найголовніше, що повинен пам'ятати кожен, – це завжди бути відповідальним господарем [Слайд № 3]. Адже, якщо кожен, хто має домашнього улюбленця, буде дотримуватись правил догляду за пухнастим другом, то тварини не потраплятимуть на вулицю та не поповнюватимуть кількість безпритульних.

- Як ви вважаєте, що означає «бути відповідальним господарем», та які правила догляду потрібно знати?

- Пропоную детально розглянути головні правила догляду за нашими пухнастими улюбленцями.

**1. Купання** [Слайд № 4]. Якщо у вас вдома живе песик, то необхідно купати його не менше ніж раз на місяць. Якщо ж ваш домашній улюбленець – котик, то мити його слід лише в особливих випадках (наприклад, якщо він дуже сильно забруднився або в нього з'явилися паразити). Адже коти за своєю природою – великі чепуруни, вони постійно вилизують себе самі.

Купати і котиків, і песиків можна лише спеціальними шампунями.

Пам'ятайте: більшість котиків бояться води, тому купати їх слід лише разом із дорослими!

*Інформація для педагога:*

*Тварину не можна купати дуже часто. Часте купання змиває жировий покрив шкіри і з'являються проблеми зі шкірою (мікротріщини, лупа, інфекції).*

**2. Розчісування** [Слайд № 5]. Нині існує величезна кількість різних засобів, гребінців, кондиціонерів для легкого розчісування шерсті тварин. Їх необхідно підбирати, враховуючи особливості вашого улюбленця (довжина та густина шерсті).

*Інформація для педагога:*

*Собак із короткою шерстю потрібно розчісувати щіткою з жорсткою натуральною щетиною. Для догляду за довгошерстими собаками використовують гребінець із довгими і тупими на кінцях зубцями, аби не подряпати шкіру. Для пухнастих улюбленців використовують пуходерку. Собаки, що мають дуже жорстку шерсть, потребують щорічної стрижки.*

**3.** За необхідності, доведеться **зістригати кігті** вашому улюбленцеві, щоб він випадково не поранив себе та не зіпсував домашні меблі [Слайд № 6]. Робити це треба вкрай обережно, використовуючи спеціальну кігтерізку, щоб не порізати лапку котика чи собачки.

*Інформація для педагога:*

*Кігті собакам підстригають за необхідності, а котам обов'язково раз на два тижні.*

**4. Зуби.** Потрібно регулярно перевіряти зуби собаки, давати йому постійно гризти кістки (таким чином він зможе їх очистити). Коту також необхідно регулярно перевіряти зуби, щоб там не утворювався зубний наліт,

який може перетворитися на зубний камінь. Але робити це необхідно лише разом із дорослими.

*Інформація для педагога:*

*Зубний камінь загрожує серйозними наслідками (рясне виділення слини, неприємний запах з пащі, розхитування зубів, запалення ясен, аж до зараження ротової порожнини). Щоб уникнути проблем із зубами, господарям необхідно ретельно обирати раціон харчування тварини.*

**5. Ніс** [Слайд № 7]. Слідкувати, щоб ніс тваринки був чистенький та не був занадто сухий чи вологий.

Цікавий факт: малюнок на носі собак і котів залишається незмінним протягом всього їх життя. Тобто, носик наших улюбленців так само унікальний, як і відбиток пальців у людини.

- Всім, хто хоче завести собаку чи kota або вже має пухнастого домашнього улюбленця, обов'язково необхідно дізнатися, чи затверджені у місті «Правила утримання домашніх тварин». Якщо такі правила є, то слід з ними ознайомитись і обов'язково їх дотримуватись.

**Обговорення «Дресування собак»** [Слайди № 8-12]

- Собаки допитливі й цікаві, як малі діти. Тому необхідно спрямувати всю їхню енергію в корисному напрямку. Це можна забезпечити дресуванням. Собака при цьому буде отримувати і задоволення, і користь одночасно.

- Ось три команди, які найчастіше використовують у дресуванні собак:

1. «Сидіти» [Слайд № 8].
2. «Лежати» [Слайд № 9].
3. «Апорт» [Слайд №10].

- Щоб навчити вашого улюбленця цим командам, необхідно заохочувати його за допомогою ласощів для собак: коли песик виконує команду, можна давати йому шматочок улюбленої їжі. Відразу після команди слід показати собаці іграшку, підбадьорити його виконати команду. Головне – не примушувати собаку силоміць. Якщо у вас не виходить самостійно дресувати песика, можна залучити до цього фахівця з поведінки собак – кінолога.

- Взагалі, будь-якого собаку можна багато чому навчити, адже це дуже кмітливі та розумні тварини. Головне, щоб у господаря вистачало на це терпіння й любові до тварини.

- Діти, а які ще команди ви знаєте? [Слайд № 11]

*Інформація для педагога:*

*Команди, які застосовуються для собак: «Фу», «До мене», «Голос», «Бар'єр», «Поворот», «Дай лапу», «Стій», «Місце», «Поряд», «Чекати», «Повзти», «Вперед», «Взяти слід (нюхай)».*

- А зараз давайте разом переглянемо відеоматеріал про дресування собак.

**Перегляд відеоматеріалу «Дресування собак»** [Слайд № 12]

- Діти, а як ви вважаєте, дресувати можна лише породистих чи і без-

породних тварин?

- Дійсно, безпородні тварини піддаються дресируванню не гірше, ніж породисті. На підтвердження цього давайте переглянемо відеоматеріал.

**Перегляд відеоматеріалу «Результати дресирування собак»** [Слайд № 13]

- Діти, як ви думаєте, чому так багато людей хоче завести собі саме породисту тварину? Часто це відбувається через упереджену думку людей. Оскільки вони не знають всіх переваг непородистих собак і котів [Слайд № 14]. А це: міцне здоров'я, кмітливість, відданість, витримка, грайливість, дружельюбність, невибагливість у догляді. Як ви бачили на відео, безпородні собаки дуже добре підлягають дресируванню, їх можна багато чому навчити.

**Інформаційне повідомлення «Унікальні факти про собак і котів»** [Слайди № 15-17]

- Домашні коти, незалежно від того, породисті вони чи ні, мають такі унікальні природні особливості, за які їх дуже цінують [Слайд № 15]:

- Муркотіння. Вчені з університету Торонто (Канада) встановили, що муркотіння котика викликає в мозку людини такі самі приємні відчуття, як і, наприклад, смачна їжа.

Крім того, доведено, що муркіт (*певна частота звукових коливань*) має лікувальну дію для людини.

- Зняття стресу. Погладжування шерсті тварин заспокоює, знімає стрес і розслабляє.

- Лікувальні властивості. Кішки дуже точно розрізняють різницю температур, навіть на півградуса. Вони люблять погрітися й інстинктивно намагаються влаштуватися на найтеплішому місці. Саме тому, якщо у людини, наприклад, починається бронхіт, кіт із задоволенням вилізе до неї на груди. Таке живе тепло дуже ефективно заспокоює біль і допомагає боротися із запаленням.

- Та не лише заспокійливими та лікувальними властивостями володіють наші пухнасті друзі. Нерідко тварини безкорисливо допомагають нам у скрутних ситуаціях, проявляючи гострий розум і кмітливість. Ось декілька цікавих фактів про взаємодію тварин та людей:

1. Собака на прізвисько Буня, якого господарі забрали з притулку, врятував їх від озброєного грабіжника, який вночі намагався влізти через вікно в їх будинок під Києвом [Слайд № 16]. Після «зустрічі» із Бунею зловмисника забрала швидка медична допомога.

2. У Дніпропетровській обласній адміністрації «працює» справжнісінька кішка по кличці Тигр. У неї, як і в усіх у цій будівлі, п'ятиденний робочий тиждень. Лежачи на клавіатурі секретарського комп'ютера у приймальні, пухнаста зустрічає відвідувачів. Заробітну платню отримує винятково м'ясом або запеченою рибою. На вихідні чиновники по черзі забирають кицю додому.

- Аби забрати кішку до себе в кабінет, співробітники стають у чергу: ка-

жуть, що її муркотіння – найкраще заспокійливе.

- Але українці не стали першими, хто почав працювати в офісі разом із чотирилапим другом. У США ще з 1999 року існує традиція святкування Дня з собакою на роботі. Так, кожної четвертої п'ятниці червня усі господарі мають можливість провести робочий день зі своїм собакою.

3. Люди не забувають про добрі вчинки собак і котів [Слайд № 17]. Чи знали ви, що перший закон про права тварин було прийнято в Японії у XVII-XVIII ст.? Згідно з ним, убивство собак каралося стратою, а городяни мали звертатися до бродячих псів, називаючи їх «високошановний Собако».

4. Таке особливе ставлення до тварин поширене і в наш час. Собаки, як і люди, підписують документи відбитком своєї лапи. Таким песиком був «зірка Голлівуду» Рін Тін Тін. Як і всі знаменитості, він сам підписував всі свої 22 контракти на фільми.

### **Обговорення «Зірки активно допомагають тваринам» [Слайди № 18-21]**

Зараз у всьому світі дуже цінується благодійність. Багато успішних людей, зірок шоу-бізнесу допомагають тваринам і своїми справами подають приклад іншим.

- Ось, наприклад, українська відома співачка та телеведуча Альона Вінницька прихистила в себе близько 7 безпородних котів [Слайд № 18]. «На породу ніколи не дивилась, – каже телеведуча, – під опіку брала тому, що до душі припали».

- Руслана Лижичко, відома українська співачка, забрала додому двох безпородних тварин: котика та цуценятко [Слайд № 19]. «Вони нам потрібні більше, ніж ми їм, адже вони вчать нас любити, а значить бути щасливими», – каже співачка.

- Відомий актор «Ілюзії обману» та «Соціальної мережі» Джессі Айзенберг не тільки прихистив kota, але й записав соціальні відеоролики, в яких закликає забирати котів із притулків [Слайд № 20].

- Інша відома голлівудська зірка Наталі Портман – активна захисниця тварин [Слайд № 21]. Усіх своїх песиків Портман забирала з вулиць або з притулків, як, наприклад, улюбленого тер'єра Чарлі, якого ви бачите на екрані.

### **Обговорення «Адресник. Кліпса. Жетон з QR-кодом. Мікрочип» [Слайди № 22-24]**

- Пропоную подивитись на фото трьох песиків і визначити, хто з них є домашнім, а хто проживає на вулиці. Поясніть, чому ви так думаєте? [Слайд № 22]

*Педагог підсумовує:*

- На нашійнику в першій тварини ми бачимо адресник. На ньому зазначають кличку тварини та контактні дані господаря. Якщо пес випадково загубиться, то людина, яка його прихистить, зможе зателефонувати господарю пухнастого [Слайд № 23].

- На другому фото зображений собака, що має кліпсу в вусі. Кліпса свід-

чить про те, що безпритульного песика стерилізовано, зареєстровано та він має усі щеплення. Така процедура потрібна для обліку безпритульних тварин і надання змоги контролювати стан їхнього здоров'я, а також сприяє вчасній та регулярній вакцинації хвостатих.

- Третій песик має жетон з QR-кодом. Зчитавши QR-код за допомогою спеціальної програми на смартфоні, можна автоматично потрапити на електронну сторінку тварини в Інтернеті, але лише якщо тварина зареєстрована в спеціальній міжнародній базі даних. Якщо ж ваш пухнастик загубиться, і хтось відсканує QR-код на його жетоні, то вам відразу надійде інформація про місцезростащування тварини.

- А чи знаєте ви, що існує ще один «непомітний помічник», який допомагає тварині повернутись додому, якщо вона загубилась? (*Підказка: його вводять під шкіру тварини*) [Слайд № 24].

- **Мікрочип** – це дуже маленький пристрій (трохи більший за рисове зернятко), який вводять під шкіру тварині, і він залишається з нею протягом всього її життя. Процедура чипування швидка, проста, безболісна і дуже ефективна. Адже такий мікрочип містить спеціальний код, зчитавши який спеціальним пристроєм, можна через Інтернет знайти інформацію про господарів.

#### **Обговорення «Золоте правило. Як вчиниш ти?»** [Слайди № 25-26]

- Кожен з нас може поставити собі за мету ставитись до тварин доброзичливо та відповідально [Слайд № 25]. Головне – завжди пам'ятайте золоте правило: «Ми відповідальні за тих, кого приручили». І не просто пам'ятайте, а завжди дотримуйтесь його. Не забувайте, що будь-яка тварина, яка з'являється у вашому помешканні – не іграшка, яку можна викинути, коли вона підросте або набридне. Це велика відповідальність!

- А зараз я перевірю, наскільки ви відповідальні. Я розповім вам історію, а ви скажіть, що слід зробити, щоб господарі та тварини почувалися щасливими [Слайд № 26].

#### **Ситуація № 1**

- Сім'я завела у приватному будинку маленьке кошеня, і всі з радістю гралися з ним, зокрема й на свіжому повітрі. Але коли воно виросло і стало дорослою кішкою, господарі не дозволяли їй виходити на вулицю, щоб запобігти появі кошенят.

#### *Узагальнення педагога:*

- Щоб кішці та господарям спокійно жилося, та щоб тварина не страждала, необхідно робити операцію зі стерилізації, адже ми відповідальні за тих, кого приручили.

- Стерилізація – є одним із найгуманніших способів позбавлення від проблеми збільшення кількості безпритульних тварин. Адже дуже часто популяцію безпритульних тварин поповнюють цуценята та кошенята, народжені від домашніх котів і собак та викинуті недобросовісними господарями на вулицю. Крім того, стерилізація має багато позитивних аспектів: запобі-



гання утворення пухлин у тварин; попередження небажаної вагітності тварини; після стерилізації тварина веде себе спокійніше, стає лагіднішою; кастрована тварина захищена від багатьох небезпечних хвороб, наприклад, пірметри (накопичення гною в області матки) та ін.

### **Ситуація № 2**

- Сусіди вирішили купити цуценя. Спочатку з ним гралися та доглядали. Але коли цуценя виросло і стало дорослою собакою, на нього перестали звертати увагу. Собака почав бешкетувати, і господарі вирішили залишити його на вулиці. Що потрібно було б зробити, аби песик не опинився на вулиці?

#### *Узагальнення педагога:*

- Найчастіше тварина бешкетує, коли їй сумно, і таким чином вона намагається звернути на себе увагу. Тому дорослого собаку потрібно регулярно вигулювати, дресирувати та гратися з ним.

### **Ситуація № 3**

- Андрійко протягом 2 місяців просив батьків завести собаку. І ось нарешті вони погодились взяти додому песика. Хлопчик дуже прив'язався до безпородного цуценятка, що прибилось до їхнього будинку. І саме його Андрійко захотів прихистити. Але деякі однокласники почали відмовляти хлопця та переконувати, що пес має бути дорогим і породистим.

#### *Узагальнення педагога:*

- Так, ви праві, необхідно пояснити однокласникам, що чотирилапих друзів не вибирають за породою та статусом.

### **Обговорення «Безпритульні тварини»** [Слайди № 27-28]

- Діти, як ви вважаєте, звідки з'являються бездомні собаки і коти, і що треба робити, щоб тварин на вулицях стало менше? [Слайд № 27]

- Так, часто тварина опиняється на вулиці, коли її викинув господар, або вона загубилась. Інстинктивно безпритульні собаки утворюють зграї, аби захистити себе та свою територію. Крім того, такі тварини часто хворіють на небезпечні для людини захворювання: лишай, короста, сказ.

- Хто може сказати мені, як правильно поводитися при зустрічі з безпритульними тваринами, щоб не спровокувати їх напад? [Слайд № 28] (*Не замахуватись палицею та не кричати; не намагатися відібрати у собаки те, що він їсть (гризе); не тікати з місця зустрічі з твариною; не підходити і не гладити незнайомого собаку; неквапливо почати віддалятися*).

### **Обговорення «Притулки для тварин»** [Слайди № 29-30]

- Як ми вже сказали, одна з форм допомоги безпритульним тваринам – це створення притулків [Слайд № 29].

- А чи знаєте ви, що перший притулок для тварин з'явився в Японії, в місті Токіо, в 1695 році (більше ніж 300 років тому)?

- А от в Україні один із найперших притулків був створений в Київській області, за селом Пирогово, в 1960 р. Він існує й зараз під назвою «SOS».

- Як ви вважаєте, де краще за все почувають себе коти та собаки, у при-

тулку чи вдома з господарем?

- Найкращим місцем для проживання тварин є домівка господаря [Слайд № 30]. Адже в притулку тварини не завжди отримують гарне харчування, теплий куточок та, звичайно ж, людську любов та увагу. Саме тому притулки повинні бути тимчасовим місцем перебування для пухнастих, до того часу, поки їх не заберуть у нову родину.

- Скажіть, хтось з вас вже робив добрі справи для безпритульних тварин або тварин у притулках?

- Кожен з нас може допомогти тваринам, які чекають у притулках на майбутніх господарів. Для цього можна разом із батьками відвідати кудлатих і погратись із ними або виготовити для них іграшки та лежачки. Також можна розклеїти оголошення про ката та песика, які потребують домівки. Головне – не залишатись байдужими!

### **Гра «Обери відповідального господаря» [Слайд № 31]**

- Уявіть собі, що вам необхідно обрати господаря для песика з притулку. До вас звернулись 4 людини, які хочуть забрати пухнастого:

1. Дарина (10 років). Хочє подарувати песика своїй подружці на день народження. Дівчинка впевнена, що пухнастий буде найкращим подарунком, адже її подруга полюбить переглядати в Інтернеті відео та фото з тваринами.

2. Володимир (40 років). Чоловік має велику дачу за містом і хоче взяти песика для охорони. Обіцяє змайструвати велику та теплу будку і приїжджати до тварини кожні вихідні, щоб залишати їй їжу та воду на тиждень.

3. Максим (12 років). Хлопцю дуже шкода собаку, він хоче забрати його додому в трикімнатну квартиру, щодня вигулювати та смачно годувати. Планує пообіцяти батькам покращити свої оцінки в навчанні і таким чином вмовити їх залишити песика.

4. Марина (30 років). Жінка має десятирічну дочку Тетяну, яка любить тварин. Марина разом із Тетянкою дуже чекають на появу чотирилапого друга, тому вже підготували: повідок, нашійник, іграшки, лежак, адресник та інші необхідні речі. Колись у родині вже проживав собака породи вівчарка, але він помер від старості.

- Кому з цих людей ви віддали б тварину та чому?

*Педагог пояснює:*

1. *Тварина – це не іграшка, її не можна дарувати, лише тому, що, як вам здається, людині сподобається пухнастий сюрприз.*

2. *Собака – це член сім'ї, і він потребує уваги, спілкування, тому залишати чотирилапого самого надовго не слід. Їжа та вода в пухнастого завжди мають бути свіжими. Також тваринка повинна мати можливість багато рухатись, тому тримати її на короткому повідку не можна.*

3. *Не можна забирати додому тварин без попередньої згоди всіх членів сім'ї, адже чотирилапий може опинитись на вулиці.*

4. *Підготовка майбутнього господаря до появи тварини в сім'ї свід-*

*чить про його відповідальність і серйозність намірів. Крім того, родини, в яких вже були домашні улюбленці, знають особливості догляду за чотирилапими.*

- Отже, як ми визначили, справді відповідальними господарями для собачки стануть мама з дочкою.

### **Підведення підсумків [Слайд № 32]**

- Скажіть, чи сподобалось вам сьогоднішнє заняття?

- Що нового ви дізнались?

- Чи з'явилось у вас бажання допомагати тваринам, у яких немає господарів?

- Я дякую вам за увагу! Бажаю бути завжди уважними до наших пухнастих друзів і сумлінно дбати про них. Ніколи не зраджуйте своїх друзів і не будьте байдужими!

## Заняття 6. Ми відповідальні за тих, кого приручили (6 клас)

**Мета:** закріпити знання учнів про особливості догляду за домашніми собаками і котами та навички безпечної поведінки при зустрічі з безпритульними тваринами; розширити знання дітей про небезпечні хвороби котів і собак; розвивати спостережливість, логічне мислення; виховувати дбайливе ставлення до тварин і довкілля.

**Заняття супроводжується презентацією.**

**Загальна тривалість:** 45 хв.

**Кількість учасників:** до 30 осіб.

**Матеріали та обладнання:** проектор/телевізор.

### План

1. Привітання та оголошення теми заняття (3 хв).
2. Цікаві факти про собак і котів (3 хв).
3. Інформаційне повідомлення «Незвичайні собаки та коти» (4 хв).
4. Ветеринарна хвилинка (7 хв).
5. Інформаційне повідомлення «Вигул собаки: небезпека отруєння, правила вигулу, привчання до повідка» (5 хв).
6. Бесіда «Мода на тварин і поява безпритульних тварин» (4 хв).
7. Обговорення «Правила поведінки при зустрічі з безпритульними тваринами». (4 хв.)
8. Обговорення «Чому люди ображають тварин» (6 хв).
9. Бесіда «Як вчиниш ти?» (6 хв).
10. Підведення підсумків (3 хв).

### Хід заняття

**Привітання та оголошення теми заняття** [Слайди № 1-5]

- Доброго дня. Сьогодні ми будемо з вами говорити про тих, кого ви бачите щодня на вулиці, по телебаченню та в Інтернеті. Я назву вам декілька цікавих фактів, а ви спробуйте вгадати, про кого йде мова.

**Герой № 1:** [Слайд № 2]

- може пити солону морську воду без ризику для здоров'я;
- починає впевнено їсти лише після трьох спроб дегустації;
- має 20 м'язів, які відповідають за рухи вух.

- Як ви думаєте, про кого йде мова?

- Правильно – це кіт [Слайд № 3].

**Герой № 2:** [Слайд № 4]

- у Стародавньому Китаї був останньою лінією оборони імператора;
- Канарські острови отримали свою назву саме на честь нашого героя;
- може прогнозувати шторм;
- шум дощу може пошкодити його чутливі вуха.

-Здогадалися про кого йде мова?

- Так, мова йшла про собаку [Слайд № 5].
- Чи знали ви озвучені факти про чотирилапих?
- А чи хотіли б дізнатись більше?

### **Цікаві факти про собак і котів** [Слайди № 6-10]

- Нормальна температура тіла собак і котів відрізняється від нормальної температури людей. Як ви думаєте, яка це температура?
- Це температура від 37,5 до 39 °С [Слайд № 6]. Її норма залежить від породи, віку та стану тварини.
- Коти погано бачать близько розташовані предмети. Краще за все кішка бачить на відстані від 75 см до 2-6 метрів [Слайд № 7].
- Собаки чудово розрізняють рухомі об'єкти з відстані 700-900 метрів. Натомість погано бачать все, що знаходиться ближче 35-50 сантиметрів.
- Не менш цікаві й деякі породи наших улюбленців:

**1. Собака з дредами** [Слайд № 8]. А чи знаєте ви, що не лише люди люблять ходити з цікавими зачісками? Наприклад, собаки породи комондор (або угорська вівчарка) мають дреди! У догляді за цією породою потрібно періодичне спеціальне розчісування.

**2. Скажіть, а чи всіх собак можна назвати пухнастиками?** [Слайд № 9] Всі знають, що є безшерсті котики. А хто знає породу песика, який не має хутра? Це – американський голий тер'єр. Ці милі песики зараз стають популярними, адже вважається, що вони добре підходять для людей, які мають алергію на собачу шерсть.

**3. Кучерявий кіт** [Слайд № 10]. Є котики, яких природа від народження нагородила гарною зачіскою. Ось ви бачите кота породи селкірк-рекс, який має кудряве хутро та дружелюбний характер.

**Інформаційне повідомлення «Незвичайні собаки та коти»** [Слайди № 11-12]

- Ми не знаємо, чи за красиву шерсть, чи з якоїсь іншої причини, але в одному з містечок у штаті Аляска жителі обрали **кота мером міста** [Слайд № 11] Самі городяни повідомили, що проголосували так, тому що інші кандидати їм не сподобалися. Більшу частину свого часу кіт-мер на прізвисько Стаббс лежить в універмазі та розмірковує про свої обов'язки.

- **Баррі.** Цей сенбернар увійшов в історію як один з найуспішніших рятувальників. Ще з XVIII століття монахи, що живуть в Альпах, вирішили тримати при собі собак, щоб ті брали участь у рятувальних операціях на засніжених просторах. Баррі народився в 1800 році й все життя прожив при монастирі. За час свого життя хоробрий собака зміг врятувати не менше 40 осіб. Найвідомішим випадком став порятунок маленького хлопчика, який замерзав у крижаній печері, сховавшись туди від сходу лавини. Собака зігрів його, а потім потягнув по землі і навіть на своїй спині. Після 12 років служби Баррі пішов на пенсію в монастир Берна. На честь цього в монастирі святого Бернара і досі є принаймні один собака з такою кличкою.

- Як ви думаєте, яка тварина допомогла винайти **йод**?

- Це була – кішка [Слайд № 12]. Яюсь киця одного винахідника випадково перекинула колби з різними речовинами. Змішавшись між собою, ці речовини утворили саме йод. Ось так пухнасті потурбувались про наше з вами здоров'я.

- І ми з вами повинні завжди турбуватись, щоб наші улюбленці почувались добре та не хворіли.

### **Ветеринарна хвилинка** [Слайди № 13-14]

- Скажіть, а чи знаєте ви, які хвороби є небезпечними для собак і котів, та які паразити дуже полюбляють жити на чотирилапих?

- Дійсно, їх є дуже багато. Ось, наприклад:

**1.Сказ** – небезпечна хвороба не лише для тварин, але й для людей [Слайд № 13].

- Слід знати: сказ у собак може протікати у вигляді буйної і тихої форм.

- Сказ у буйній формі триває 6-11 днів і проявляється трьома стадіями. Спочатку тварина стає млявою, уникає людей, ховається у темному місці, не відгукується, коли її кличуть. Потім пес або кіт стає вкрай агресивним. Врешті-решт тварину паралізує.

- Сказ тихої форми у собак триває 2-4 дні. Хвора собака поводить себе спокійно, без проявів агресії, апетит збережений. Практично відразу ж собаку паралізує. Через 2-4 дні собака помирає.

- Сказ у тварин не лікується. Найбільш надійний і ефективний спосіб боротьби зі сказом – щеплення.

**2.Кліщі.** Хвороби, які переносять ці паразити і передають при укусах, можуть призвести навіть до загибелі чотирилапих. Так, кліщі переносять вірус енцефаліту, який ушкоджує головний мозок тварини.

- Кліщі дуже активні навесні та восени. Їх можна підчепити у густій траві, в лісі, парку, скверах. Тому варто застосовувати спеціальні захисні засоби (краплі, нашийники і т.д.) **1 раз** на місяць протягом усього року. Також після кожної прогулянки слід перевіряти свого улюбленця.

**3.Блохи** (блошиний дерматит) [Слайд № 14]. Ці комахи не тільки п'ють кров у тварин, а й здатні викликати безліч дуже неприємних станів.

- Блоха може потрапити на здорову тварину після контакту з зараженими тваринами або навіть після нетривалого перебування в місцях їх проживання. Крім того, блохи можуть потрапити до оселі на вуличному взутті чи одязі.

Симптоми:

▪ Однією з ознак зараження вашого улюбленця є те, що він дуже часто себе чухає.

▪ При зовнішньому огляді досить легко виявляються не тільки самі комахи, але і сліди укусів і численні ранки.

- Захистити тварину від блошиних атак можна спеціальними засобами.

- Нам обов'язково потрібно слідкувати за здоров'ям свого улюбленця: вчасно водити на огляд до ветеринара та робити необхідні щеплення, ре-

гулярно оглядати тваринку та пильнувати за її самопочуттям та настроєм.

### **Інформаційне повідомлення «Вигул собаки: небезпека отруєння, правила вигулу, привчання до повідка» [Слайди № 15-16]**

- Крім природних небезпек, тварини можуть зустрічатися на вулиці і з підступними пастками догхантерів. Це люди, які порушують закон і жорстко поводяться з безпритульними тваринами [Слайд № 15]. Вони навмисно розкидають на вулицях отруєні харчі (ковбасу, м'ясо, сосиски та ін.), з метою знищення безпритульних тварин. Основні ознаки отруєння тварини: блювання, рясна слинотеча, слабкість, порушення ходи, втрата свідомості та ін. У будь-якому випадку слід одразу показати тварину ветеринарному лікарю.

- Щоб ваш собака не їв невідомі харчі, під час прогулянок варто дотримуватись правил вигулу чотирилапих. Адже проблемна поведінка собаки під час прогулянки – це провина господаря. Відтак із самого малечку варто виховувати свого песика і ставати для нього беззаперечним авторитетом.

- Запам'ятайте, повідок – це насамперед гарантія безпеки вашого собаки [Слайд № 16].

- За допомогою повідка ви зможете контролювати поведінку свого улюбленця на вулиці, а також вбережете його від небезпеки. Відпускати з повідка можна тільки пса, який знає на «відмінно» і виконує команди «Стояти» та «До мене».

- Привчити собаку до повідка не завжди буває легко. Найголовніший секрет успішного тренування – терпіння і послідовність. Необхідно зачекати, поки собака звикне до нашійника. Адже чимало песиків намагаються зняти незвичну для себе річ. Щоб заспокоїти собаку, слід відволікти його грою або дати щось смачне.

- Якщо повідок використовується вперше, то слід причепити його до нашійника та дозволити собаці просто побігати з ним, при цьому нехай повідок волочиться за чотирилапим. Через деякий час слід взяти повідок у руку, покликати пса та запропонувати йому смаколик.

- Не забувайте під час прогулянки комунікувати з собакою, бавитись разом, хвалити його за хорошу поведінку тощо. Це принесе радість і вам, і тварині.

- Якщо ж собака ніяк не хоче слухатись вас, треба звертатись до професіонала. Хто пам'ятає, як називають професію людини, яка вивчає поведінку та породи собак, а також правила їх дресування?

- Правильно, це – кінолог.

- Правилком хорошего тону є прибирання на прогулянці за своїм улюбленцем.

### **Обговорення «Мода на тварин і поява безпритульних тварин» [Слайди № 17-18]**

- На жаль, не всі тварини мають домівки та люблячих господарів, які б піклувались про них. На сьогодні існує велика кількість безпритульних со-

бак і котів [Слайд № 17].

- Діти, як ви вважаєте, звідки з'являються безпритульні собаки і коти, і що треба робити, щоб тварин на вулицях стало менше?

- Часто тваринка опиняється на вулиці, коли її викинув господар або вона загубилась.

- Бувають випадки, коли горе-господарі виганяють пухнастого, якщо вони нагналися із ним, або якщо вважають, що він вже не модний.

- Особливо часто це трапляється після виходу на екрани чергового популярного фільму чи серіалу. Люди на емоціях купують тварин, не можуть впоратись із доглядом за ними і просто викидають або перепродають колишніх улюбленців.

- Так, у 2001 році вийшов перший фільм про чарівника Гаррі Поттера. І вже в наступні кілька років кількість проданих сов виросла з сотень до 13000. Проте, мало хто з тих, хто придбав цих птахів, дійсно знав, як за ними доглядати.

- Ще раніше на екрани вийшов фільм «101 далматинець», який призвів до того, що кількість собак цієї породи досягла рекордного показника – 42 816 тварини.

- Подібні історії траплялись із породами коллі з фільму «Лессі» та мопсами з фільму «Люди в чорному».

- Нині ми також переживаємо схожу ситуацію.

- «Не купуйте хаскі!» – з такою заявою до прихильників серіалу «Гри престолів» звернувся Пітер Дінклейдж, виконавець ролі Тіріона Ланністера. Актор закликав людей не купувати собак цієї породи лише через те, що вони фігурують у відомому серіалі, адже з моменту виходу серіалу кількість хаскі в **притулках** збільшилась!

- Вибір пухнастика має бути свідомим та виваженим, і обирати собі улюбленця потрібно відповідально! Адже беручи собаку лише через екранну популярність, люди швидко награвляються і викидають тварин на вулицю або підкидають їх до притулків [Слайд № 18].

- Немає жодного виправдання для того, хто викидає свого улюбленця. Навіть якщо у ваших рідних, наприклад, з'явилась алергія на пухнастого, то завжди можна спробувати знайти для тварини нову родину.

**Обговорення «Правила поведінки при зустрічі з безпритульними тваринами»**

- Собаки, які опиняються на вулиці, аби захистити себе та свою територію, часто утворюють зграї. Вони не отримують належного догляду і часто хворіють. Крім того, проживаючи просто неба, безпритульні тварини можуть ставати агресивними.

- Важливо пам'ятати, як правильно поводитися у разі зустрічі з такими тваринами.

- Хто з вас знає, як правильно поводитись у такій ситуації?



Отже: [Слайд № 19]

а) не проявляйте ознаки страху (собаки відчувають страх людини, це їх дратує і вони можуть нападати);

б) не робіть різких рухів;

в) не чіпайте тварину, коли вона їсть чи відпочиває;

г) не дивіться незнайомій тварині в очі (вона може сприйняти це як «виклик на бій»);

д) повільно почніть віддалятися від тварини.

- Запам'ятайте, однією з головних причин того, що собаки стають агресивними, є жорстоке ставлення до них. Часто, постраждавши від однієї людини, тварини відчувають небезпеку від усіх людей.

**Обговорення «Чому люди ображають тварин»** [Слайди № 20-21]

- Як ви вважаєте, чому деякі люди ображають собак і котів? [Слайд №20]

- Психологами доведено, що люди виявляють жорстокість до тварин з декількох причин:

- невпевненість у собі (намагання відчути себе сильним за рахунок слабкого, того, хто не може захиститись);

- страх (в дитинстві вкусила або злякала собака);

- хвороблива цікавість (експерименти, жорстокі знущання).

- Натомість ви не знайдете жодної успішної знаменитості, яка б підтримувала жорстоке ставлення до пухнастих. Відомі люди навпаки власним прикладом демонструють, як можна допомогти тваринам [Слайд № 21]. Ось лише декілька прикладів вітчизняних і закордонних зірок, яких варто наслідувати:

- Співачка Наталія Гордієнко, співак Дмитро Монатік, співачка і телеведуча Лавіка – з дитинства регулярно рятували безпритульних тварин і знаходили для них нові сім'ї.

- Зірки Голівуду: Дженніфер Еністон, Роберт Паттінсон, Орландо Блум обрали за домашніх улюбленців саме тварин із притулку.

**Бесіда «Як вчиниш ти?»** [Слайди № 22-23]

- А зараз я хочу перевірити, як ви дотримуетесь золотого правила («ми відповідальні за тих, кого приручили»), і наскільки ви чуйні до проблем тварин. Я вам розповім ситуацію, а ви скажіть, як саме вчинили б ви [Слайд № 22].

- Ви побачили на вулиці маленьке самотнє цуценя. Які ваші дії?

- Ви можете допомогти знайти пухнастику нову родину або з дозволу батьків забрати його до себе [Слайд № 23]. Пам'ятайте, що самостійно без дозволу батьків не можна забирати тваринку з вулиці і нести додому. Ви можете написати разом із батьками оголошення про знайденого пухнастика і розклеїти це оголошення у себе біля під'їзду, може, хтось із сусідів захоче взяти песика до себе. Оголошення можна розмістити також у соцмережах. За необхідністю потрібно віднести тваринку на огляд до ветеринара.

- Кожен з нас може допомогти і тваринам, які проживають у притулках. Для цього можна відвідати кудлатих та погратись із ними або виготовити

для них іграшки та лежаки. Також можна розклеїти оголошення про ката та песика, які потребують домівки. Головне – не бути байдужими!

**Підведення підсумків** [Слайд № 24]

- Чи сподобалось вам наше сьогоднішнє заняття?
- Що нового ви дізнались?
- Чи плануєте ви в подальшому допомагати тваринам?
- Я дякую за увагу! Бажаю вам бути завжди уважними до наших кудлатих друзів і дбати про них. Ніколи не зраджуйте своїх друзів і не будьте байдужими!

- І на завершення хочу показати вам кумедне відео, на якому домашній пес вирішив, що господар залишає йому недостатньо корму, і тому навчився сам відкривати банку з ласощами.

**Перегляд відеоматеріалу «Кмітливий пес»** [Слайд № 25].

## Заняття 7. Етичне ставлення до тварин (7 клас)

**Мета:** розширити знання про особливості пошуку загублених домашніх тварин і волонтерську діяльність; закріпити знання учнів про особливості безпечної поведінки при зустрічі з безпритульними тваринами; продовжувати розвивати в учнів пізнавальні здібності, творчу уяву; формувати передумови пошукової діяльності, інтелектуальної ініціативи; розвивати вміння визначати можливі методи розв'язання проблеми за допомогою дорослого; виховувати милосердя, співчуття до всього живого, готовність прийти на допомогу природі, охороняти її скрізь і завжди.

**Заняття супроводжується презентацією.**

**Загальна тривалість:** 45 хв.

**Кількість учасників:** до 30 осіб.

**Матеріали та обладнання:** проектор/телевізор.

### План

1. Привітання та оголошення теми заняття (3 хв).
2. Обговорення «Що робити якщо загубився улюбленець» (4 хв).
3. Інформаційне повідомлення «Щаслива історія повернення додому» (2 хв).
4. Бесіда «Мікрочип та адресник» (4 хв).
5. Дискусія «Чому люди відмовляються від власних тварин» (12 хв).
6. Бесіда «Що відчувають домашні тварини, які опинились на вулиці» (4 хв).
7. Бесіда «Безпритульні тварини» (3 хв).
8. Обговорення «Тварини та притулок. Волонтерство» (9 хв).
9. Підведення підсумків заняття (4 хв).

### Хід заняття

**Привітання та оголошення теми заняття** [Слайди № 1-4]

- Доброго дня!

- Сьогодні я хочу поговорити з вами про те, як нерозривно взаємопов'язані між собою людина та природа. А також про те, які незворотні наслідки може мати безжально-споживче ставлення людини до природи?

- Скажіть, як ви розумієте вислів: «У природи немає для нас ні нагород, ні покарань, у неї є лише наслідки» [Слайд № 2].

- Дійсно, природа є єдиним джерелом людського існування. Вона дає людині все необхідне для нормальної та повноцінної життєдіяльності. Знищуючи природу і отруюючи довкілля, людство насамперед губить саме себе. Якщо природи не буде, то людині просто нічого буде їсти і навіть ніде буде жити.

- Важливою частиною біосфери нашої планети є тваринний світ. Саме тварини відіграють велику роль у підтриманні динамічної рівноваги в живій природі.

- Всього на Землі існує більше 1,5 мільйона видів тварин. Проте, на жаль,

щороку ця цифра зменшується [Слайд № 3]. Так, за останні роки офіційно визнали вимерлими таких тварин: східну пуму, абінгдонську слонову черепаку, китайського річкового дельфіна, kota-рибалку та багато інших видів тварин. У переважній більшості причиною зникнення цих тварин є людина. А точніше – людська байдужість, безвідповідальність і жага до наживи.

- На жаль, сьогодні нерідко жорстоке ставлення людей спостерігається не лише до диких тварин, але і до вірних чотирилапих друзів та помічників – собак і котів [Слайд № 4]. Щодня кількість безпритульних тварин в Україні збільшується. Однією з причин є «горе-господарі», які викидають на вулицю своїх домашніх улюбленців, що стали їм непотрібними.

- Буває і так, що тварина губиться випадково, і таким чином поповнює численність безпритульних тварин. У таких випадках слід знати, які кроки необхідно зробити, щоб якнайшвидше повернути чотирилапого додому?

**Обговорення «Що робити, якщо загубився улюбленець»** [Слайди № 5-8]

- Уявіть собі, що ви загубили kota [Слайд № 5]. Які будуть ваші дії?

- В такий момент важливо не розгубитися і якнайшвидше здійснити всі заходи, які можуть допомогти знайти пухнастого:

1. Обшукати всю квартиру [Слайд № 6]. Насправді, близько 30% «зниклих котів» знаходяться саме вдома.

2. Пошукати в під'їзді. Якщо кіт прошмигнув у двері, шукати його слід на горищі, а якщо вистрибнув у вікно, то в підвалі.

3. Продовжити пошук у дворі [Слайд № 7]. Найефективніший час для пошуку – ранок; коли навколо тиша, легше почути голос зниклого улюбленця. Не забувайте заглядати під машини, на дерева та під кущі.

Можна взяти з собою смаколик, який має сильний запах, або «брязкальце», на випадок, якщо доведеться виманювати котика.

4. Розклеїти оголошення. Бажано формату А4, з фотографією і з відривними листочками, на яких зазначено ваш номер телефону. Можна розмістити оголошення і в найближчих ветеринарних клініках, адже небайдужі люди можуть знайти тварину та віднести її на обстеження.

5. Розмістити оголошення на своїй сторінці у соцмережах та спеціальних сайтах, присвячених загубленим/знайденим тваринам.

- Знайти kota, якщо його зникнення виявилось не відразу – не таке просте завдання [Слайд № 8]. Статистика вказує на те, що найефективнішим часом пошуку є перші три дні після зникнення тварини. Але якщо кілька днів пошуку не дали результату, не втрачайте надію. Найголовніше – не впадати у відчай і продовжувати шукати!

- При зникненні собаки господарю так само варто здійснити всі зазначені дії. Але зверніть увагу на те, що песики часто пересуваються вулицями у спробі самостійно відшукати свого господаря, на відміну від котів, тому можуть блукати навіть в іншому районі.

- Запам'ятайте, ваші домашні улюбленці завжди будуть вдячні за вашу вірність і любов.

### **Інформаційне повідомлення «Щаслива історія повернення додому» [Слайд № 9]**

- Ось одна неймовірна історія, що трапилась зі звичайним безпородним котиком.

- Кіт Мак втік від свого господаря, коли вони прогулювалися на човні каналами Стаффордшира (Британія). З невідомих причин вистрибнув з човна прямо у воду, і відтоді його господар, 64-річний Стюарт Емері, більше не бачив свого улюбленця, хоч неодноразово повертався на місце зникнення.

- Через 6 років Мака випадково знайшли волонтери і відправили до притулку, де у kota виявили мікрочип. Прочитавши дані з нього, співробітники притулку зв'язалися з подружжям Емері і повернули їм kota.

- Зазначимо, що, крім Мака, у Стюарта було чотири собаки, ще один кіт і папуга, але господар все одно був неймовірно радий поверненню Мака.

- Ось такі дивовижні історії відбуваються іноді.

### **Бесіда «Мікрочип та адресник» [Слайди № 10-12]**

- Скажіть, що саме допомогло волонтерам зрозуміти, хто був господарем Мака?

- Їм допоміг мікрочип, який весь цей час був із котиком.

- Хто з вас знає, як виглядає мікрочип: великий він чи маленький, чому котик за шість років не загубив його?

- **Мікрочип** – це дуже маленький пристрій (трохи більший за рисове зернятко), який вводять під шкіру тварині, і він залишається з нею протягом всього її життя [Слайд № 10]. Процедура чипування швидка, проста, безболісна і дуже ефективна. Адже такий мікрочип містить спеціальний код, за допомогою якого через Інтернет можна знайти інформацію про господарів. Цю інформацію про тварину заносять в електронний паспорт.

- Хочете побачити, як сканують мікрочип?

### **Перегляд відеоматеріалу «Сканування мікрочипа» [Слайд № 11]**

- Якщо тварина не має мікрочипа, то варто чіпляти на нашійник адресник, на якому зазначено контактні дані господаря [Слайд № 12]. Підніміть руки ті, чий собака вже має мікрочип або адресник. А тепер підніміть руки ті, хто після сьогоднішнього заняття планує прочипувати улюбленця або прикріпити до його нашійника адресник.

### **Дискусія «Чому люди відмовляються від власних тварин»**

[Слайди № 13-15]

- Як ви думаєте, чи всі безпритульні тварини, які живуть на вулиці, – це загублені раніше домашні улюбленці?

- Інколи господарі вирішують, що вони не можуть або не хочуть надалі утримувати домашню тварину. Давайте подумаємо, які причини можуть спонукати людей до такого рішення? [Слайд № 13]

- Ми розділимо ці причини на «виправдані» та «невиправдані»:

*Діти називають причини та пояснюють, чому вони зараховують їх до першої чи другої групи. Всі відповіді фіксуються на дошці.*

<b>Причини відмови від подальшого утримання тварини</b>	
<b>Виправдані</b>	<b>Невиправдані</b>

*Педагог підсумовує заповнення таблиці: [Слайд № 14]*

<b>Причини відмови від подальшого утримання тварини</b>	
<b>Виправдані</b>	<b>Невиправдані</b>
<i>Виникнення алергії</i>	<i>Відсутність часу для догляду за твариною</i>
<i>Хвороба господаря (недієздатність)</i>	<i>Переїзд (тварина - це повноправний член сім'ї, з зміна господарів для неї буде набагато більшим стресом, ніж зміна місця проживання)</i>
	<i>Народження дитини (перед тим, як взяти майбутнього улюбленця додому, необхідно проаналізувати свої плани на майбутнє та визначитись, чи зможете ви доглядати за твариною через декілька років)</i>
	<i>Тварина стала не модною</i>
	<i>Тварина стала старою або захворіла</i>
	<i>Народження незапланованих кошенят чи цуценят (американські вчені підраховали, що кішка і її потомство за 7 років можуть привести на світ 420 000 кошенят)</i>

- Якщо господарі все ж таки вирішили, що не можуть надалі доглядати за твариною, то як вони можуть вирішити цю ситуацію? Назвіть гуманні та жорстокі методи, які можуть бути здійснені щодо тварини:

Гуманні методи	Жосткі методи
Пошук нових господарів	Викидання тварин на вулицю
	Здача тварин в притулок
	Вбивство тварин
	Вивізнення в безлюдне місце ( в ліс, поле та ін.)
	Присипляння тварин (евтаназія)

Педагог підсумовує заповнення таблиці: [Слайд № 15]

- На жаль, деякі люди не усвідомлюють свою відповідальність перед тим, кого приручили, та при виникненні проблеми вдаються до більш простого для них рішення, наприклад, залишають тварину на вулиці.

**Бесіда «Що відчувають домашні тварини, які опинились на вулиці»** [Слайд № 16]

Варто пам'ятати, що самостійне перебування домашніх тварин на вулиці є для них тяжким випробуванням.

- Хто пам'ятає, як в дитинстві відчував страх, тому що не бачив поруч батьків і думав, що загубився, підніміть руки. Чи страшно вам було?

- Як ви думаєте, які емоції відчуває тварина, яка раптово залишилась на вулиці сама? (*Страх, паніку, сум, надію*)

- А що може зробити тварина, щоб повернутись додому?

- Насправді, все, що може зробити тварина, – це вижити на вулиці, доки її не знайде господар.

- Скажіть, чому перебування колись домашніх тварин на вулиці є небезпечним для них?

- Серед основних проблем, з якими зустрічаються такі тварини можна виділити:

- відсутність досвіду в пошуку їжі та води;

- агресивне ставлення зграй безпритульних тварин, які «захищають» свою територію від чужинців;

- небезпека потрапляння під колеса автомобіля;

- інфекційні хвороби;

- догхантери.

- Якщо тварина залишається на вулиці без господаря, вона автоматично вважається безпритульною.

**Бесіда «Безпритульні тварини»** [Слайди № 17-19]

- В багатьох містах нашої країни діють спеціальні програми стерилізації та щеплення безпритульних тварин [Слайд № 17]. Якщо ви зустріли на вулиці собаку з кліпсою на вусі, то це є свідченням того, що тварину стерилізовано, вакциновано та зареєстровано. Така процедура значно полегшує

облік безпритульних тварин та надає змогу контролювати стан їхнього здоров'я.

- Проте, на жаль, не всі безпритульні тварини отримують вчасні щеплення. Це призводить до хвороб та навіть смерті.

- Крім того, безпритульні тварини зіштовхуються з жорстокою поведінкою людей і, як результат, можуть ставати агресивними.

- Кожен з нас повинен знати як поводити себе при зустрічі з таким собакою чи котом.

- Які правила ви знаєте? [Слайд № 18]

- Не слід: проявляти страх; робити різкі рухи; чіпати тварину, коли вона їсть чи відпочиває; зосереджено дивитись незнайомій тварині в очі. Потрібно: повільно віддалятися від тварини; не бігти; в разі нападу захищатись твердими предметами [Слайд № 19].

### **Обговорення «Тварини та притулок. Волонтерство»**

[Слайди № 20-24]

- Існує думка, що найкращим розв'язанням проблеми безпритульних тварин є притулки [Слайд № 20]. Проте ви маєте розуміти, що незважаючи на те, що тварин у притулках годують і вакцинують, не можна сказати, що життя у вольєрах безхмарне. Адже песики та котики, які все життя прожили поряд з людьми та звикли до спілкування з ними, сумують за господарями та не розуміють, чому їх не забирають додому.

- Пропоную вам переглянути відеоматеріал про песика, який потрапив до притулку.

### **Перегляд відеоматеріалу «Собаку забрали з притулку!»**

[Слайд № 21]

- Як ви вважаєте, чому песик на початку відео так поводиться?

- Раніше до собаки жорстоко ставились, тому він проявляє страх і демонструє, що може захищатись. Щомиті песик очікує удару або іншої жорстокості від людини.

- Чи змінилась поведінка тварини в кінці відео? Як саме та чому?

- Ми бачимо, що людина на відеоматеріалі проявляє терпіння, вона обережно гладить песика, немов намагається сказати: «не хвилюйся, я тебе не скривджу». Лише час та терпіння майбутнього господаря допомогли пухнастику знову відчувати радість від спілкування з людиною.

- Нерідко соціалізувати собак у притулках допомагають волонтери. Вони безкорисливо вигулюють чотирилапих, дресирують їх та дарують їм свою увагу та любов [Слайд № 22].

- Ви так само можете долучитись до волонтерства разом із батьками. Для цього потрібні лише ваше бажання та трохи вільного часу. Ви можете обрати той вид волонтерської діяльності, який сподобається вам найбільше:

- розповсюдження інформації про тварин, які шукають нові сім'ї (розклеювання оголошень, написання постів у соціальних мережах та ін.);
- допомога у притулках (прибирання, соціалізація тварин);



- виготовлення іграшок і лежаків для тварин у притулках.

- Якщо ваша родина захоче взяти тварину з притулку, то слід обов'язково дізнатись про характер та звички обраного собаки чи kota, а також проконсультуватись про те, як краще поводитись в перші місяці проживання тварини в сім'ї.

- Ви повинні розуміти, що тварини, які довгий час проживають на вулиці або в притулку, не завжди готові до проживання в квартирі або будинку з господарями. Адже вони могли колись постраждати від жорстокості людей або просто не звикли до спілкування з ними.

- Наприклад, деякі тварини, які недоїдали раніше, можуть відчувати постійний голод, тому слід контролювати кількість їжі, яку вони споживатимуть.

- Якщо нові господарі відповідально та з терпінням ставляться до питання пристосування тварини до нових умов, то вони обов'язково отримають у винагороду теплоту та вдячність від пухнастика. Подивіться, які різні емоції на мордочках тварин під час перебування у притулку та після влаштування в нову родину.

### **Перегляд відеоматеріалу «Тварини в притулку та вдома»**

[Слайд № 23]

- Хто помітив, які емоції були на мордочках тварин під час їх проживання в притулку та коли вони ставали домашніми улюбленцями?

- І на завершення хочу продемонструвати вам відеоматеріал, присвячений зустрічі собаки зі своїм господарем, яка відбулась через 2 роки після зникнення тварини.

### **Перегляд відеоматеріалу «Зустріч із господарем через 2 роки»**

[Слайд № 24]

#### **Підведення підсумків заняття [Слайд № 25]**

- Ми побачили, якими вірними та відданими залишаються наші чотирилапі друзі навіть після кількох років розлуки. Тож давайте і ми будемо робити для них добро та допомагати їм у скрутних ситуаціях.

- Скажіть, яка інформація із почутої сьогодні на занятті вразила вас найбільше та чому?

*Коротке обговорення*

- Дякую вам за увагу!

**Заняття 8. Тварини та закони (8 клас)**

**Мета:** ознайомити учнів з юридичною відповідальністю за жорстоке поводження з тваринами; розширити знання про гуманні шляхи розв'язання проблеми безпритульних тварин, зацікавити волонтерською діяльністю; розвивати критичне мислення, пам'ять; виховувати екологічну свідомість, почуття відповідальності й співпереживання, разом з учнями розробити правила особистої природоохоронної поведінки в природі.

**Заняття супроводжується презентацією.**

**Загальна тривалість:** 45 хв.

**Кількість учасників:** до 30 осіб.

**Матеріали та обладнання:** проектор/телевізор.

**План**

1. Вступ (3 хв).
2. Інтерактивна гра «Міністри»:
  - а) інтелектуальна розминка (2 хв);
  - б) гра «Правильно чи хибно» (2 хв);
  - в) обговорення «Що робити, якщо вкусив собака?» (5 хв);
  - г) мозковий штурм «Сучасні проблеми 4-лапих» (21 хв).
3. Обговорення «Як ми можемо допомогти тваринам» (5 хв).
4. Інтерактивне завдання «Тварини "до" і "після"» (4 хв).
5. Підведення підсумків заняття (3 хв).

**Хід заняття****Привітання та оголошення теми заняття [Слайди № 1-2]**

- Доброго дня. Сьогодні ми з вами поговоримо на тему безпритульних тварин: чому вони з'являються на вулицях міста, та які методи є ефективними для розв'язання цієї проблеми [Слайд № 1].

- Як ви знаєте, умовний договір про співпрацю між людиною та собаками і котами було укладено ще багато тисячоліть назад. Людина запропонувала чотирилапим теплу домівку та їжу за охорону, захист, допомогу в пошуку, полюванні та випасанні худоби. «Взаємодопомога» та «дружба» – саме цими двома словами можна описати відносини, що скріплюють цей договір тисячоліттями.

- Проте сьогодні ми можемо спостерігати порушення умов угоди. Щодня ми чуємо в новинах випадки жорстокого та безвідповідального ставлення до тварин, зраду та байдужість з боку людини [Слайд № 2]. Як наслідок, на вулицях міст збільшується кількість безпритульних собак і котів.

- Скажіть, як ви розумієте вислів: «Ставлення до тварин – показник морального здоров'я нації»?

- Дійсно, будь-яке цивілізоване суспільство повинно розв'язувати проб-

лему безпритульних тварин лише гуманними методами. Хочу запропонувати і вам долучитись до цієї справи.

- Наше подальше заняття буде проходити в нестандартній формі. Адже ви вже креативні та сучасні старшокласники, мислите нешаблонно, і самі можете запропонувати ідеї для розв'язання проблемних питань.

### **Інтерактивна гра «Міністри»**

- Сьогодні ви підніметесь до рівня міністрів, від яких залежить доля тварин, серед них і безпритульних [Слайд № 3]. Як ви хочете назвати ваше Міністерство? (*наприклад: Міністерство прав тварин, Міністерство збереження живих істот*).

- Але перед тим, як я передам вам міністерські повноваження, ви маєте пройти невелику перевірку та дати відповіді на декілька питань [Слайд № 4].

### **Інтелектуальна розминка** [Слайди № 5-10]

- Отже, розпочинаємо:

1. Які тварини вважаються безпритульними? [Слайд № 5]

а) без нашійника, повідка та намордника;

б) *домашня тварина, яка або не має притулку, або знаходиться за межами оселі свого власника чи господаря й не перебуває під контролем чи безпосереднім наглядом будь-якого власника чи господаря;*

в) тварини, яких не годує та не вигулює господар.

2. Як називається наука, що вивчає собак? [Слайд № 6]

а) зоологія;

б) *кінологія;*

в) геронтологія.

3. Як називається порода собак, які спеціально навчені для порятунку людей у горах, з-під снігових завалів? [Слайд № 7]

а) лабрадор;

б) *сенбернар;*

в) вівчарка.

4. З якого віку собакам і котам обов'язково необхідно робити щеплення проти сказу? [Слайд № 8]

а) 1 міс.;

б) *3 міс.;*

в) 6 міс.

5. Скільки місяців повинно виповнитись кошеняті, щоб його можна було забирати від мами-кішки? [Слайд № 9]

а) 1 – 2 міс.;

б) *2 – 3 міс.;*

в) 3 – 4 міс.

6. Якої породи найчастіше бувають собаки-поводирі? [Слайд № 10]

а) далматинці;

б) вівчарки;

в) *лабрадори.*

**Гра «Правильно чи хибно» [Слайд № 11]**

- Шановні майбутні міністри, будьте уважні! Далі я буду називати твердження, а ви будете відповідати **«правильно»**, якщо, на вашу думку, це твердження визначене законодавством України, або **«хибно»**, якщо це твердження помилкове:

- домашня тварина повинна здійснювати необхідні рухи, контактувати з собі подібними (*правильно*);

- господар зобов'язаний забезпечити наявність на домашній тварині нашійника з реєстраційними позначками (*правильно*);

- дозволяється утримувати домашніх тварин у під'їздах, підвальних і горіщних підсобних приміщеннях багатоквартирних житлових будинків (*хибно*);

- господар зобов'язаний запобігати неконтрольованому розмноженню домашніх тварин (*правильно*);

- при утриманні тварини не обов'язково дотримуватись санітарно-гігієнічних норм і норм співжиття (*хибно*);

- ветеринарним клінікам забороняється приймати на лікування тварин, які не мають щеплення від сказу (*правильно*);

- заборонено виводити без коротких повідків і намордників собак потенційно небезпечних порід (*правильно*);

- знущання над тваринами тягнуть за собою штраф від 300 до 500 гривень із конфіскацією тварини, якщо її життю є загроза (*хибно*).

**Обговорення «Що робити, якщо вкусила собака?»**

[Слайди № 12-13]

- На гарячу телефонну лінію вашого Міністерства надійшов дзвінок із проханням підказати, що необхідно робити, якщо вкусив безпритульний собака [Слайд № 12]. Як би ви відповіли на цей дзвінок?

*Педагог підсумовує:*

- Звісно ж, насамперед у разі укусу людини безпритульною твариною потрібно звернутися до травм пункту або викликати швидку допомогу. Важливо запам'ятати, яка тварина вкусила, та визначити ареал її перебування для того, щоб показати цю тварину при вилові.

- Також необхідно вжити заходів із надання першої допомоги [Слайд № 13]:

1) обробити рану – промити пошкоджену зону теплою водою із застосуванням мила. Це потрібно зробити, навіть якщо рана незначна. Краще використовувати господарське мило, тому що воно містить багато лугу, який добре бореться з одним із найтяжчих наслідків укусу – сказом. Можна також застосувати антибактеріальне або просте туалетне мило. Якщо мила немає, то промити рану можна чистою проточною водою. Це допоможе очистити місце укусу від бруду й слини собаки;

2) наступний захід із надання першої допомоги – рану обробляють будь-яким антисептичним засобом. Для цього можна використовувати йод,

розчин діамантовий зелений, перекис водню, розчин марганцевокислого калію;

3) після обробки потрібно накласти на рану стерильну пов'язку;

4) виконавши необхідні заходи першої допомоги, слід відразу ж відправитися до лікаря, який оцінить стан і призначить подальше лікування. Якщо в останні 5 років людина не робила щеплення від правця, обов'язково скажіть про це лікареві.

- Обов'язково повторно зверніться до лікаря, якщо:

- відзначається біль, почервоніння і припухлість в області рани;
- з'явилися виділення і неприємний запах із рани;
- підвищилася температура тіла (вище 38,0 ° C).

- Як ви вважаєте, чому безпритульні тварини можуть нападати на людей?

- Однією з причин агресії безпритульних тварин є жорстоке ставлення людей до цих тварин у минулому. Сумний життєвий досвід змушує чотирилапих захищатись не лише від дорослих, але навіть і від дітей.

**Обговорення «Сучасні проблеми 4-лапих»** [Слайди № 14-27]

- Те, як вправно ви пройшли перевірку, дозволяє зробити висновок, що ви готові до роботи в Міністерстві та вирішення більш складних питань [Слайд № 14]. Отже, до нас надійшов лист із поміткою «ТЕРМІНОВО», тож давайте відкриємо його і подивимось, які завдання ви будете виконувати саме зараз [Слайд № 15].

*На слайді представлені сучасні проблеми, пов'язані з тваринами. Учні мають подумати та запропонувати ефективні шляхи розв'язання цих проблем. На роздуми дається 7 хв., після чого відбувається обговорення.*

**1. Поява безпритульних тварин на вулиці.**

**2. Жорстоке ставлення до тварин** (безвідповідальні господарі; «горе-підприємці», які використовують тварин для заробітку; недобросовісні працівники цирків; догхантери).

Шляхи розв'язання зазначених проблем:

**1. Поява безпритульних тварин на вулиці.** Яке розв'язання цієї проблеми ви можете запропонувати? (пропозиції учнів, їх обговорення) [Слайд № 16]

*Узагальнення педагога:*

- Основним критерієм добору методів розв'язання проблеми безпритульних тварин сьогодні є гуманність. Отже, до таких методів зараховують:

**а) дієві закони** – виконання чинних законів і притягнення до відповідальності безвідповідальних господарів [Слайд № 17];

**б) притулки** – створення муніципальних притулків;

**в) реєстрація** домашніх тварин;

г) електронні чипи, адресники, жетони з QR-кодом;  
д) стерилізація та електронна реєстрація безпритульних тварин;  
е) освітні програми для дітей, просвітницька діяльність серед населення – в цікавій та доступній формі інформувати дітей і дорослих про правила догляду за тваринами та чинними як в Україні, так і в світі, правовими нормами, що стосуються тварин.

- Зупинимось більш детально на електронних чипах, адресниках і жетонах з QR-кодом, а також на питанні стерилізації та електронної реєстрації безпритульних тварин.

#### **Електронні чипи, адресники, жетони з QR-кодом [Слайд № 18]**

- Значну кількість безпритульних тварин складають у минулому домашні тварини. Це або загублені, або покинуті своїми господарями коти та собаки. Саме тому актуальним на сьогодні є питання ідентифікації тварини та пошук її господаря.

- Чи чули ви коли-небудь про спеціальні **мікрочипи** для тварин, та для чого вони потрібні?

- **Мікрочип** – це дуже маленький пристрій (трохи більший за рисове зернятко), який вводять під шкіру тварині, й він залишається з твариною протягом всього її життя. Процедура чипування швидка, проста, безболісна і дуже ефективна. Адже такий мікрочип містить спеціальний код, який зчитується за допомогою спеціального сканера. За цим кодом через Інтернет можна дізнатися інформацію про тварину та її господарів.

- Якщо тварина не має мікрочипа, то необхідно чіпляти на нашійник **адресник**, на якому зазначено контактні дані господаря [Слайд № 19].

- **Жетон з QR-кодом** – це жетон, що містить QR-код, зчитавши який за допомогою спеціальної програми на смартфоні, можна автоматично потрапити на електронну сторінку тварини, але лише якщо тварина зареєстрована в спеціальній міжнародній базі даних. А якщо ваш пухнастик загубиться, то на вашу електронну скриньку одразу надійде інформація про його місце розташування, як тільки хтось відсканує QR-код на його жетоні.

#### **Стерилізація та електронна реєстрація безпритульних тварин [Слайд № 20]**

- Неконтрольоване розмноження собак і котів, що не мають господарів, збільшує популяцію безпритульних тварин. Завдяки спеціальним програмам вуличних тварин стерилізують, вакцинують, реєструють і повертають на місце їх проживання. Стерилізація – один з методів хірургічної контрацепції, що передбачає створення непрохідності маткових труб хірургічним шляхом. Дізнатись, що тварина пройшла вказані процедури можна завдяки спеціальній кліпсі, яку вдягають на вухо чотирилапого. Такі програми значно полегшують облік безпритульних тварин, надають змогу контролювати стан їхнього здоров'я, а також сприяють їх вчасній та регулярній вакцинації.

2. **Жорстоке ставлення до тварин.** Отже, переходимо до другого проблемного питання – жорстокого ставлення до тварин (*пропозиції учнів, їх обговорення*) [Слайд № 21].

*Узагальнення педагога:*

**Притягнення порушників до відповідальності згідно з чинними в Україні законами** [Слайд № 22]:

- В нашій країні затверджена нормативна база, яка визначає статус тварин і відповідальність за жорстоке ставлення до них. Це Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» та стаття 299 Кримінального кодексу України.

- Як ви думаєте, яке покарання передбачено Законом України за знущання над тваринами? (*В разі необхідності підказати, що це штраф і позбавлення волі*).

Інформація для педагога: штраф до 8500 гривень або обмеженням волі на термін до восьми років [Слайд № 23].

- Як ви вважаєте, чи діють ці закони в Україні? [Слайд № 24]

- Вперше в Україні людина отримала покарання у 2010 році у вигляді чотирьох місяців позбавлення волі за знущання над твариною. За ґрати посадили 37-річного господаря лайки, який ледве не забив тварину до смерті. Як з'ясувалось, собаці не подобався запах алкоголю, й вона відмовлялась їсти, коли господар був напідпитку.

- Подібний випадок стався в Луцьку. За жорстоке поводження з кошеням 21-річного хлопця засудили до п'ятих років і одного місяця позбавлення волі. На момент вчинення цього злочину звинувачений уже був засуджений умовно на три роки за навмисне завдання важких тілесних ушкоджень людині.

- Отже, кожен, хто вчинить зло стосовно тварини, має бути покараний. А наскільки працюватимуть наші чинні закони, залежить і від вас. Ви – учні старших класів, кожен ваш вчинок – свідомий вибір, і саме у вас – молодого покоління з активною громадянською позицією – є можливість змінити ситуацію на краще.

- Пропоную вам коротко ознайомитись із законодавчою відповідальністю за знущання над тваринами в різних країнах світу.

**Гра «Відповідальність за жорстоке поводження за кордоном»** [Слайд № 25]

Вашим наступним завданням буде визначити країну, в якій передбачено назване мною покарання:

1. З 2016 року влада цієї країни віднесла жорстоке поводження з тваринами до особливо тяжких злочинів: вбивства, підпалів (США).

2. Якщо господар викидає тварину на вулицю, то сплачує штраф **від 25 тисяч євро** (*Німеччина*).

3. В цій країні була введена кримінальна відповідальність за жорстоке ставлення до тварин з метою покласти край проведенню собачих боїв.

Сьогодні порушники отримують покарання у вигляді позбавлення волі до трьох років, а також сплачують штраф у розмірі **від 3000 до 160 000 євро** (Італія).

4. Наїзд на собаку карається суворіше, ніж наїзд на людину (Англія. *Вважається, що тварина беззахисна перед автотранспортом, адже не може знати правил дорожнього руху*).

5. В 2007 році влада цієї країни вперше ввела посаду «адвоката тварин» (Швейцарія).

### **Обговорення «Як ми можемо допомогти тваринам»**

[Слайди № 26-27]

- Сьогодні в нашій країні проблемою безпритульних тварин та тварин у притулку здебільшого займаються люди, яким не байдужа доля чотирилапих. Переважно це спеціалісти ветеринарних клінік, волонтери, працівники притулків і благодійних фондів. Долучитись до допомоги може також кожен з нас, для цього потрібні лише бажання та трохи вільного часу.

- Давайте розглянемо таку ситуацію: уявіть, що ви побачили на вулиці самотнього собаку чи kota [Слайд № 26]. Які ваші дії? *На слайді зображений ланцюжок порад, які педагог коментує за необхідності.*

- На жаль, притулки переповнені, й 4-лапих туди забирати вже немає змоги, тож буде набагато краще, якщо ви допоможете знайти пухнастому нову родину або з дозволу батьків заберете його до себе в родину. Пам'ятайте, що самостійно без дозволу рідних, не можна забирати тварину з вулиці і нести додому. Також ви можете написати оголошення про знайденого пухнастика і розклеїти у себе біля під'їзду, може, хтось із сусідів захоче взяти тварину до себе. Також можна розмістити оголошення на своїй сторінці в соцмережі і таким чином допомогти прилаштувати чотирилапого у нову сім'ю. За необхідності слід показати собаку або kota ветеринару для надання першої медичної допомоги.

- Якщо ви хочете допомагати тваринам регулярно, то можете долучитись до волонтерської діяльності [Слайд № 27]. Для цього оберіть той вид допомоги, який є для вас найцікавішим:

- розповсюдження інформації про тварин, які шукають нові сім'ї (розклеювання оголошень, написання постів у соціальних мережах та ін.);
- допомога у притулках (прибирання, соціалізація тварин);
- виготовлення іграшок і лежаків для тварин у притулках;
- розповсюдження інформації про тварин, які потребують господарів.

### **Інтерактивне завдання «Тварини "до" і "після"» [Слайд № 28]**

- Ви навіть не уявляєте, наскільки важлива така допомога, та як сильно вона може змінити життя тварини. Подивіться на слайд, на ньому зображені фотографії одних і тих же тварин до їх порятунку та після. Спробуйте поєднати відповідні фото.

*Відповідь: 1-4, 2-2, 3-1, 4-3.*



- А зараз я пропоную вам переглянути відеоматеріал порятунку тварин зі щасливим фіналом.

**Перегляд відеоматеріалу «Безпритульні тварини "до" і "після"»**  
[Слайд № 29] (Обговорення відео)

- У вас, як у покоління, яке вже в найближчі десять років стане рушійною силою нашої країни, є можливість втілити в життя всі ті ідеї, про які ми сьогодні говорили. А поки що давайте будемо допомагати нашим чотирилапим друзям, долучаючись до волонтерської діяльності.

**Підсумки** [Слайд № 30]

- Сьогодні у вас буде єдине домашнє завдання. Ви повинні будете дізнатися чи затверджені у нашому місті «Правила утримання домашніх тварин». Якщо такі правила є, то ознайомтесь з ними та обов'язково дотримуйтесь у майбутньому.

Я дякую вам за увагу! Бажаю завжди бути уважними до тварин і дбати про наших кудлатих друзів.

- Ніколи не зраджуйте своїх друзів і не будьте байдужими!

## Заняття 9. Взаємодопомога людей і тварин (9-11 (12) класи)

**Мета:** узагальнити знання учнів про поведінку тварин, її еволюцію та пристосувальне значення, про правила догляду за домашніми тваринами; ознайомити з поняттями: «феліноterapia» та «каністерапія»; розвивати вміння аналізувати та робити висновки; виховувати розуміння єдності всього живого та взаємовпливу всіх живих організмів, зокрема, людини; виховувати командний дух та уважність.

**Заняття супроводжується презентацією.**

**Загальна тривалість:** 45 хв.

**Кількість учасників:** до 30 осіб.

**Матеріали та обладнання:** проектор/телевізор.

### План

1. Вступ. Історія ставлення людей до котів і собак (2 хв).
2. Обговорення «Місце людини в природі» (5 хв).
3. Дискусія «Благодійність як явище. Її публічність і анонімність» (4 хв).
4. Бесіда «Інтернет і тварини. Наслідки використання тварин з метою заробітку» (4 хв).
5. Обговорення «Причини появи безпритульних тварин» (5 хв).
6. Бесіда «Причини жорстокого ставлення до тварин. Відповідальність за жорстоке поводження з тваринами в Україні» (5 хв).
7. Обговорення «Гуманні методи розв'язання проблеми безпритульних тварин» (5 хв.).
8. Інформаційне повідомлення «Волонтерство. Порятунок тварин» (4 хв).
9. Обговорення «Тварини-інваліди» (5 хв).
10. Інформаційне повідомлення «Лікувальне спілкування з тваринами» (5 хв).
11. Підведення підсумків (1 хв).

### Хід заняття

**Вступ. Історія ставлення людей до котів і собак** [Слайди № 1-3]

- Доброго дня! Всі ви, напевно, знаєте, що історія становлення людства пройшла довгий та складний процес розвитку, протягом якого змінювалися форми правління, вірування, традиції [Слайд № 2]. Людина боялась незвіданого, поклонялась силам природи, вигадувала міфічних богів і героїв, а з часом підносила себе на верхівку Олімпу. Незмінними супутниками людини протягом всього часу були домашні тварини, зокрема, собаки та коти, які допомагали людям у буденному житті охороняти домівки, полювати, захищати помешкання від мишей і щурів, що псували запаси зерна та розносили небезпечні хвороби. Умови життя чотирилапих були неоднаковими і часто залежали від місця проживання та світо-гляду місцевого суспільства.

- Так, наприклад, єгиптяни першими серед цивілізованих народів по-

чали сприймати собак як домашніх улюбленців, які, до речі, супроводжували своїх господарів у потойбічний світ. Не менше шани цей народ віддавав кішці, яку вважав священною твариною. Так, у Стародавньому Єгипті процвітав культ богині Баст (Бастет) – богині-кішки, богині-левиці: Бастет була богинею радості, веселощів і любові, жіночої краси, родючості й домашнього вогнища.

- З Єгипту коти потрапили до Греції, де їх шанували за мисливські таланти. Не менше уваги в античні часи люди приділяли й собакам. Відомо, наприклад, що інтер'єр будинків заможних греків і римлян прикрашали декоративні песики. Більших і сильніших собак використовували для охорони кордону та як бойову силу під час участі у війнах.

- На території Європи в часи панування інквізиції котів вважали належними до демонів і магії. Збереглися численні документи, в яких жінку звинувачували у відьомстві разом з її кішкою. Як правило, такі процеси завершувалися летально для обох. Врятувати чорну кішку від страти могла лише біла плямка на хутрі («мітка янгола»), що знімала підозри у чаклунстві. В цей період котів часто звинувачували й у спалаху епідемій та оголошували полювання на цих чотирилапих.

- Іноді навіть освічені мислителі того часу вважали, що тварини є автоматами без почуттів, розуму і знання. Так відомий філософ XVII ст. Декарт зазначав: «Крик, який видає тварина в процесі операції, це не що інше, як скрип погано змащеного механізму, але ніяк не прояв почуттів».

### **Обговорення «Місце людини в природі»**

- На щастя, ці часи минули, і завдяки розвитку науки сьогодні ставлення до тварин і розуміння їхніх потреб змінилось. Цивілізоване суспільство визнає право всіх живих істот на існування [Слайд № 3].

- Погляньте на два зображення та скажіть, як ви їх розумієте, та яке з них ви вважаєте правильним і чому. (*Обговорення*)

- Не слід забувати, що «людина розумна» – це такий же біологічний вид, як і інші живі істоти, що її оточують. Ніхто не ставив людину на верхівку екологічної піраміди. Сьогодні ми стоїмо на порозі екологічної катастрофи, вичерпано більшість природних ресурсів, страждає флора та фауна. І все це сталося через нашу самовпевненість і самозакоханість. Проте, на жаль, однією з головних проблем сьогодні є байдужість.

**Дискусія «Благодійність як явище. Її публічність та анонімність»**  
[Слайди № 4-5]

- Підніміть руки, кому подобається переглядати в Інтернеті фото та відео кумедних котів і собак.

- А тепер підніміть руки, хто допомагав безпритульним тваринам або тваринам у притулках: розклеював оголошення, прибирав у притулках, виготовляв лежачки та іграшки для тварин, прилаштовував тварин до нових сімей та ін. [Слайд № 4]

- Скажіть, що зупинило вас від надання подібної допомоги?

- Як ви вважаєте, чи потрібно в сучасному ритмі життя виділяти час для безкорисливої допомоги тим, хто її найбільше потребує? Чому ви так вважаєте?

- Чи знаєте ви відомих людей, які займаються благодійністю? Як, на вашу думку, вони повинні робити благодійні вчинки публічно чи анонімно та чому?

- Насправді, хороший приклад від відомої особистості завжди стимулює до наслідування [Слайд № 5]. Людям хочеться бути ближче до свого кумира, тому публічна благодійність є позитивним явищем сучасного суспільства. За гуманне ставлення до тварин виступають такі закордонні та вітчизняні зірки, як Наталі Портман, Джонні Депп, Раян Гослінг, Леонардо Ді Капріо, Альона Вінницька, Руслана Лижичко, Джамала, Яна Клочкова, гурт Опика, Олена Кравець, Єва Бушміна та багато ін.

**Бесіда «Інтернет і тварини. Наслідки використання тварин із метою заробітку»** [Слайди № 6-9]

- Міжнародну славу сьогодні мають не лише люди, не менш відомими зірками в Інтернеті є тварини [Слайд № 6]. Господарі чотирилапих викладають кумедні та цікаві відео та фото з домашніми улюбленцями в соціальні мережі, і таким чином заробляють гроші. Найпопулярнішими тваринами-блогерами є:

- кішка Grumpy (Грампі, «Сердита Кицька»);
- французький суперволохатий кіт Атчум;
- японська короткошерста кішечка Снупі (Snoopy);
- бультер'єр Джиммі Чу та ін.

- Здавалося б, таке позитивне та цікаве явище не може мати негативних аспектів. Проте, сьогодні звичайні фотографії та відео вже не викликають великої цікавості у користувачів соціальних мереж, і господарі тварин намагаються вигадати незвичне та, на їхню думку, кумедне фото та відео.

- Це призводить до знуцання над тваринами, які стають заручниками людської жаги до слави.

- Ось декілька прикладів таких фото [Слайд № 7]. Скажіть, чи вподобали би ви їх при перегляді?

- Найбільше людям подобається, коли пухнасті проявляють елементи людської поведінки. Але перш ніж тішитись тим чи іншим фото або відео, варто подумати, а наскільки природньою на ньому є поведінка тварини. Хочу звернути вашу увагу на фото двох песиків, що сидять на задніх лапках [Слайд № 8]. Коли це зображення потрапило до Інтернету, то викликало неймовірну кількість коментарів із захопленням таким проявом любові та піклування однієї тварини стосовно іншої. Лише через деякий час з'ясувалось, що дивна поведінка найімовірніше пов'язана з жорстоким дресируванням цуценят, адже ветеринари вказали на те, що прояв любові та захисту в тварин виявляється зовсім інакше. Підтвердженнями

цих здогадок стали слова людей, що врятували песиків. Вони помітили, що цуценята намагаються сісти на задні лапки, як тільки бачать людину. Мабуть, тварин готували для виступів у бродячому цирку з метою заробляння грошей.

- Давайте подумаємо, як ще жорстоко експлуатують тварин із метою збагачення в нашій країні [Слайд № 9].

- Як ви вважаєте, чи допустимо в наш час використовувати чотирилапих заради заробітку грошей? Аргументуйте свою думку.

- Часто ми можемо побачити, як тварин нещадно експлуатують на вулицях міст, у цирку, на пляжах, у парках з метою заробляння грошей. При цьому «горе-власники», як правило, не дотримуються санітарно-гігієнічних норм утримання звірів.

- Результатом жаги до наживи на тваринах стає часте каліцтво останніх. При цьому, як тільки чотирилапі перестають приносити дохід своїм «горе-власникам», тоді їх присипляють або залишають покинутими напризволяще.

### **Обговорення «Причини появи безпритульних тварин»** [Слайд № 10]

- Давайте подумаємо, які ще існують причини появи безпритульних тварин на вулицях міст?

- Часто безпритульними тваринами також стають колишні домашні улюбленці. Причини такої ситуації можуть бути різні. Тварина може загубитись, або її виганяють на вулицю, тому що народжується немовля чи родина змінює місце проживання, або у когось із членів родини з'являється алергія. Проте, жодна причина не може виправдати зумисного викидання чотирилапого на вулицю, адже людина фактично прирікає його на страшну смерть.

### **Бесіда «Причини жорстокого ставлення до тварин. Відповідальність за жорстоке поводження з тваринами в Україні»**

[Слайди № 11-15]

- Найгірше, коли жорстокі дії стосовно тварини здійснюються без причини. І це стосується як домашніх, так і безпритульних тварин [Слайд № 11].

- Як ви вважаєте, чому деякі люди проявляють безпідставну агресію стосовно тварин?

Причинами безпідставної агресії стосовно тварин можуть бути:

- страхи (в дитинстві вкусив собака тощо) [Слайд № 12];
- психологічні проблеми (відчуття себе сильним, зігнати злість);
- помста (батькам, суспільству) [Слайд № 13];
- корисливість;
- хвороблива цікавість.

- Думаю, вам уже відоме таке поняття, як «догхантер» – це людина, яка порушує закон та жорстоко поводить з безпритульними тваринами [Слайд № 14].

- Як ви думаєте, чи здатна людина, яка кривдить тварин, скривдити і людину? (обговорення)

- В нашій країні є нормативна база, яка визначає статус тварин і відповідальність за жорстоке ставлення до них [Слайд № 15]. Це Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» та стаття 299 Кримінального кодексу України. Згідно з цими документами «жорстоке ставлення до тварин» визначається як знуцання над тваринами, серед них і безпритульними, що спричинило муки, завдало їм фізичного страждання, тілесні ушкодження, каліцтво або призвело до загибелі, нацькування тварин одна на одну та на інших тварин, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів, залишення домашніх та сільськогосподарських тварин напризволяще, зокрема порушення правил утримання тварин.

- Як ви думаєте, а яке покарання передбачено Законом України за знуцання над тваринами? В разі необхідності підказати, що це штраф і позбавлення волі.

- Інформація для педагога: штраф до 8500 гривень або обмеженням волі на термін до восьми років.

**Обговорення «Гуманні методи розв'язання проблеми безпритульних тварин»** [Слайд № 16]

- Часто догхантери виправдовують свою жорстокість агресією з боку безпритульних тварин. Проте, не слід забувати, що саме люди є причиною появи на вулиці безпритульних тварин та їх агресивної поведінки. Крім того, в цивілізованих країнах вже давно апробовані та схвалені гуманні методи розв'язання цієї проблеми.

- Які гуманні шляхи розв'язання проблеми безпритульних тварин вам відомі?

- Гуманні методи розв'язання проблеми безпритульних тварин:

- створення притулків;
- програми зі стерилізації;
- освітні програми;
- дієві закони;
- чипування тварин;
- реєстрація і податки;
- штрафи за викидання тварини на вулицю (в Німеччині – 25 тисяч євро).

- Дієвість таких методів можна спостерігати в такій країні, як Нідерланди, де безпритульні собаки відсутні взагалі.

- Запам'ятайте: не обов'язково чекати змін на державному рівні. Кожен з нас може вже сьогодні змінити життя тварин на краще. Адже незважаючи на всю ту жорстокість, яку тварини отримують від людини, вони все одно готові довіряти людям.

**Інформаційне повідомлення «Волонтерство. Порятунк тварин»** [Слайди № 17-18]

Якщо ви хочете допомагати тваринам вже сьогодні, то можете долучитись до волонтерської діяльності [Слайд № 17]. Для цього оберіть той вид

допомоги, який є для вас найцікавішим:

- розповсюдження інформації про тварин, які шукають нові сім'ї (розклеювання оголошень, написання постів у соціальних мережах та ін.);
  - допомога у притулках (прибирання, соціалізація тварин);
  - виготовлення іграшок і лежаків для тварин у притулках.
- Подивіться відеоматеріал про порятунку безпритульного песика та зверніть увагу на його поведінку на початку відео та в кінці.
- **Перегляд відеоматеріалу «Порятунок кудлатого»** (обговорення відео) [Слайд № 18]

### **Обговорення «Тварини-інваліди»** [Слайд № 19]

- Ви, напевно, звернули увагу, що врятований песик має лише три лапки. На жаль, сьогодні в кожному притулку України є тварини з вадами, які вже неможливо виправити. Такі тварини-інваліди, як правило, знаходять люблячих господарів у Європі. В Англію, Чехію та Голландію за п'ять років встигли відправити більше двох тисяч собак, яких в Україні ніхто брати не захотів.

- А чи змогли б ви взяти додому тварину з вадою? Як ви вважаєте, чому в Україні таких тварин майже не забирають із притулків?

- Як можна змінити цю ситуацію?

### **Інформаційне повідомлення «Лікувальне спілкування з тваринами»** [Слайди № 20-23]

- Незалежно від того, повноцінна фізично тварина чи ні, вона буде любити свого господаря однаково. Такі собаки та коти взагалі не розуміють, що відрізняються від інших, вони так само люблять радісно виляти хвостом чи муркотіти, проводячи час із господарем.

- А хто з вас знає, що таке «фелінотерапія»? Це лікування за допомогою кішок [Слайд № 20]. Різні хвороби кішки лікують по-різному. Знайшовши хворе місце, одні кішки лягають на нього, намагаючись зігріти. Інші, випустивши свої кігтики, як голки голкотерапевта, починають своєрідний масаж.

- Фізики встановили, що звук «муркотіння» пришвидшує загоєння ран, ріст і зміцнення кісток. При цьому сама тварина практично не витрачає енергію на випускання цілющого звуку. «Апарат муркотіння» розташовується у кішок між основою черепа і основою язика і представляє собою тонко зв'язані під'язикові кісточки. Скорочення м'язів біля голосових зв'язок викликає їх вібрацію. Муркотіння кішка видає ротом і носом, а вібрація поширюється всім її тілом, при цьому під час муркотіння неможливо прослухати легені й серце тварини.

- Нещодавно британський кіт Мерлін був занесений до Книги рекордів Гіннеса завдяки своєму гучному муркотінню. Уявіть собі, воно в три рази гучніше, ніж у звичайних котів! Давайте послухаємо.

**Перегляд відеоматеріалу «Кіт Мерлін» [Слайд № 21]**

- Не відстають від котів і собаки, вони також допомагають людям почуватися краще. Хто з вас знає, як називають такий вид лікування?

- «Каністерапія» – один із видів лікування і реабілітації людини за допомогою звичайних або спеціально відібраних і навчених собак під наглядом кваліфікованих фахівців [Слайд № 22].

- Тварини однією своєю присутністю, звуками, запахами, фізичним і психологічним контактом здатні підвищити якість життя людей, які страждають від різноманітних хвороб. Сама терапія тваринами являє собою різного роду взаємодію з собаками: їх годування, різноманітні рухливі ігри з ними, догляд, тісний фізичний і емоційний контакт хворого і тварини.

- Пропоную переглянути відеоматеріал, на якому собаці породи лабрадор вдалось зацікавити маленького Ерана, що страждає на синдром Дауна. Зазначу, що за словами батьків хлопчика, їх син не любить спілкуватися із людьми і торкатись їх.

**Перегляд відеоматеріалу «Пес-психолог» [Слайд № 23]**

- А хтось із вас звертався до свого домашнього улюбленця, коли погано себе чув? Чи були випадки, коли тварина покращувала ваш настрій і самопочуття?

**Підведення підсумків [Слайд № 24]**

- На завершення хотілося б ще раз підкреслити, що тварини – наші вірні друзі протягом всього існування людського суспільства. Багато століть вони допомагали і виручали нас, це вони роблять і зараз, іноді вибачаючи нам нашу жорстокість і байдужість. Саме тому варто ставитися до них із розумінням, любов'ю і підтримкою, яка їм так потрібна.



## РОЗДІЛ III. Розважально-пізнавальні виховні заходи

### Розважально-виховний захід для літніх дитячих таборів «В гостях у пухнастого» (1-4 класи)

**Мета:** узагальнити й закріпити знання учнів про основні правила догляду за домашніми тваринами; розвивати пізнавальний інтерес учнів, уважність, пам'ять, уяву, кмітливість, логічне мислення; виховувати гуманне та відповідальне ставлення до тварин, бажання допомагати тваринам.

**Заняття супроводжується презентацією.**

**Загальна тривалість:** 45 хв.

**Кількість учасників:** до 30 осіб.

**Матеріали та обладнання:** проектор/телевізор, колонки.

#### План

1. Привітання та оголошення теми (3 хв).
2. Обговорення «Породи собак та їх особливості» (7 хв).
3. Обговорення «Тварини-рятівники» (3 хв).
4. Гра «Речі для вугулу собаки» (3 хв).
5. Гра «Знайди помилки на зображенні» (5 хв).
6. Фізкультхвилинка (1 хв).
7. Інформаційне повідомлення «Породи котів та їх особливості» (5 хв).
8. Бесіда «Речі, необхідні для догляду за котом» (4 хв).
9. Гра «Вгадай породу» (3 хв).
10. Гра «Бесіда домашніх тварин» (4 хв).
11. Музична гра «Звукарик» (5 хв).
12. Підведення підсумків (1 хв).

#### Хід заходу

##### Привітання та оголошення теми [Слайди № 1-3]

- Доброго дня! Діти, скажіть мені, а хто з вас любить ходити в гості?  
[Слайд № 2]

- Сьогодні ми з вами завітали в гості до одного чудового чотирилапого красеня. А до кого саме, до котика чи песика, ви повинні мені сказати, уважно роздивившись кімнату. Отже, скажіть мені, яка тварина тут живе?

- Так, це песик. А як ви зрозуміли, що тут живе саме песик?

- Рекс, так звуть нашого нового друга, який ще нещодавно жив у при-тулку. Але знайшлися добрі люди, які захотіли подарувати хвостатому свою турботу та тепло і забрали додому. Рекс вже і не уявляє, як це – повернутись у вольєр та не мати своїх добрих господарів, які його дуже люблять. Більш за все наш герой любить вранішні прогулянки з господарями, коли він може зустрітись та погратись зі своїми друзями – песиками.

- Давайте поглянемо, із тваринами яких порід дружить Рекс.  
[Слайд № 3].

*Породи: хаскі, бігль, ньюфаундленд, лабрадор.*

- Знаєте, а друзі в нашого Рекса не прості, всі вони допомагають людям. І я пропоную вам визначити, хто, кому і як допомагає. Зможете?

**Обговорення «Тварини-помічники»** [Слайди № 4-17]

- Отже, наш перший герой – хаскі. Як ви думаєте, як саме песики цієї породи допомагають людям? [Слайд № 4]

Варіант № 1. Допомагають під час полювання.

Варіант № 2. Рятують людей у воді.

Варіант № 3. Виступають у ролі їздових собак.

- Саме собак породи **хаскі** люди використовують, як тягову силу на снігу чи льоду [Слайд № 5].

- Перед тим, як завести вдома песика цієї породи, **обов'язково треба знати**, що хаскі – надзвичайно розумні тварини, проте вони не люблять самотності [Слайд № 6]. Ці собаки відчують себе дуже добре в компанії з людиною або іншим собакою. Залишені одні в квартирі, з нудьги хаскі можуть стати руйнівниками. Отже, якщо у вас немає можливості щодня гуляти на вулиці з вашим улюбленцем протягом декількох годин, то краще не заводити песика цієї породи. Не треба також забувати, що призначення цих собак – тягнути. Улюблене заняття для їздового собаки – бігти в упряжці, ці собаки **не мають інстинкту охороняти**. До незнайомих собак за межами своїх володінь хаскі найчастіше просто байдужі. Шерсть хаскі не вимагає особливого догляду, її досить вичісувати раз на тиждень, щоб собака виглядав гарно.

- Спеку ці тварини, звичайно, не люблять, їм краще не перебувати на пекучому сонці – у прохолоді їм набагато комфортніше, тому вони дуже любляють сніжну зиму.

- Наступний представник хвостатих – собака породи **бігль** [Слайд № 7]. Як ви вважаєте, кому найчастіше допомагає цей пухнастик: мисливцям, рятувальникам на пляжах чи прикордонникам?

- Бігли – це природжені мисливці [Слайд № 8]. Вони дуже товариські тварини. Бігли запросто потоваришують з усіма членами сім'ї, для дітей стануть справжніми напарниками в іграх. Проте, бажано не утримувати бігля з дрібними домашніми тваринами – їх він розглядатиме як здобич. Якщо залишати його довго без нагляду, може розгромити квартиру. Якщо ви мало часу проводите вдома, не слід заводити бігля. Він не зможе сидіти на килимку і чекати господаря з роботи – це дуже активний і життєрадісний собака, прогулянки і тренування йому життєво необхідні.

- Заміський будинок якнайкраще підійде для утримання бігля, оскільки це енергійні та активні тварини. А ще у них неймовірно дзвінкий голос, вони не лише гавкають, а й виють. Це найгаласливіша порода собак, тому, якщо ваші сусіди люблять тишу, не варто тримати його у квартирі.

- Далі ми поговоримо з вами про породу – **нюфаундленд** [Слайд № 9]. Погляньте на екран і скажіть, кому на фото допомагає цей хвостатий велетень.

- Молодці! Дійсно, ці песики дуже часто рятують людей у воді. Не даремно їх друга назва – водолази. Справно плавати цим песикам допомагають наявні між пальцями перетинки, як у качок. Пропоную вам переглянути невеликий відеосюжет.

**Перегляд відеоматеріалу «Ньюфаундленд-рятівник»** [Слайд № 10].

- В історії кінології є дані про ньюфаундленда вагою, тільки уявіть собі, – 117 кг [Слайд № 11]. Це був найбільший ньюфаундленд (офіційно) в світі. Для порівняння – середньостатистичне новонароджене слоненя досягає 1 м в холці і важить 100 кг.

- Ці «собаки-водолази» можуть жити як у квартирі, так і в будинку. Природно, проживання в квартирі пов'язане з рядом умов: собаці повинно вистачати місця, тобто 1-2-кімнатна квартира не підійде для велетня. Ньюфаундленди мають густу та довгу шерсть, саме тому їх обов'язково необхідно вичісувати щодня.

- Що ж переходимо до ще одних помічників людини – **лабрадорів** [Слайд № 12]. Як ви вважаєте, кому із зображених на фото людей допомагає саме лабрадор: людині з поганим зором, рятувальнику в горах чи прикордоннику?

- Правильно, саме лабрадори найчастіше є собаками-поводирями. Хтось із вас знає, хто такі собаки-поводирі?

- Собаки-поводирі допомагають сліпим людям або людям, які мають дуже поганий зір, безпечно пересуватись вулицею [Слайд № 13]. Це вимагає від пухнастих виявлення можливих небезпек на шляху людини.

- В цілому собака-поводир – це не просто службова тварина, вона також є вірним другом.

- У характері цих собак можна виділити три основні риси: активність, дружелюбність і постійне бажання щось попоїсти. Те, що ці песики люблять надто багато поїсти, часто погано для них закінчується, в результаті однією з головних проблем зі здоров'ям у цих собак є ожиріння.

- Лабрадори не терплять тривалої самотності. Якщо цей песик довго сидить один, у нього можуть з'явитися неприємні звички у вигляді безпричинного, але постійного гавкання та псування домашнього майна.

- Отже, дізнавшись сьогодні про різні породи собак, ми можемо сміливо сказати, що перед тим, як заводити пухнастого, обов'язково потрібно дізнатись про особливості догляду за ним та його потреби.

- А тепер, коли ви так багато знаєте про різні породи собак, пропоную вам відгадати, якої породи наш Рекс, до якого ми завітали в гості [Слайд № 14]. Для цього я розповім вам про песика. Отже, наш пухнастик:

1. Грайливий.
2. Надійний захисник.

3. Гарно плаває.
4. Має гарний нюх.
5. Не вибагливий у їжі.
6. Розумний та вправно виконує команди.
7. Завжди готовий прийти на допомогу.

*(Відповіді дітей)*

- Діти, насправді, наш Рекс безпородний [Слайд № 15]. Але при цьому має такі чудові якості, як і песики різних порід.

- Одного разу Рекс навіть врятував свою господиню, коли вони гуляли на вулиці. Пес вчасно помітив злодія, що підкрадався до господині ззаду, і почав голосно гавкати на чоловіка. Від несподіванки злодій перелякався та накивав п'ятами, а господиня з Рексом залишились неушкодженими.

#### **Обговорення «Тварини-рятівники»**

- Діти, а чи знаєте ви, що існує дуже багато випадків, коли тварини рятували людей від небезпеки. Пропоную вам переглянути відеоматеріал про неймовірну сміливість і відданість чотирилапого Тора, якого господар колись забрав до себе з притулку!

- **Перегляд відеоматеріалу «Пес врятував господаря від злодія»** [Слайд № 16]

#### **Педагог паралельно коментує відео:**

*Джастін Айрленд – продавець у звичайному магазині на автозаправці американського штату Мейн виконував свої обов'язки, а поруч із ним був його вірний пес Тор. Одного разу до Джастіна звернувся чоловік із проханням дозволити йому зателефонувати зі стаціонарного апарату магазину. Джастіну цей чоловік видався підозрілим, і він відмовив йому в проханні. Тоді невідомий прорвався всередину і почав розмахувати перед Джастіном зброєю. Він штовхнув продавця, та тут в справу втрутився Тор – хоробрий і злий пес напав на грабіжника та вкусив його. Після такого «теплого» прийому, злочинець тікає, не взявши грошей. Тор отримав гідну нагороду у вигляді купи великих кісточок від свого господаря. А відзнятий ролик потрапив до Інтернету, і за декілька днів його подивилися більше 628 тисяч разів. Цікаво також, що Джастін колись взяв однорічного Тора з місцевого притулку для тварин.*

- Але тваринки рятують не лише людей. Не менше турботи вони проявляють один до одного. Пропоную вам переглянути відеоматеріал, на якому котик із усієї сили намагається «врятувати» свою подругу – кицьку, адже вважає, що ветеринар може зробити їй щось погане.

#### **Відеоматеріал «Кіт рятує кішку від ветеринара»** [Слайд № 17]

- Ось так товаришують пухнастики. Ви, напевно, також часто бачили, як песики граються разом на вулиці, поки їхні господарі розмовляють.

#### **Гра «Речі для вугулу собаки»** [Слайд № 18]

- А поки ми з вами переглядали відео, мені зателефонувала господар-

ка Рекса і сказала, що йдучи на прогулянку, вони з Рексом забули взяти деякі важливі для песика речі. Давайте допоможемо нашим друзям. Отже, подивіться на полицки та оберіть одну річ, без якої складно вигулювати чотирилапого.

*Правильні відповіді*

1. Нашийник.
2. Гігієнічні пакети для вигулу.
3. Іграшка.
4. Адресник.

- Молодці!

- Дітки, а чи хотіли б ви зустрітися з нашим Рексом?

- Тоді гайда на вулицю, пошукаємо, де ж саме Рекс любить проводити час із господинею влітку! Я чула, що вони просто обожають спеціальний майданчик для вигулу біля місцевого парку.

**Гра «Знайди помилки на зображенні»** [Слайди № 19-21]

- Що ж, ми дійшли до майданчика, але що за біда! Ми бачимо тут багато випадків неправильного ставлення до тварин! [Слайд № 19] Ну ж бо, діти, скажіть, хто з господарів порушує правила догляду за улюбленцем на цій картинці?

- Як ви вважаєте, хто з господарів порушує правила догляду за улюбленцем під час прогулянки на вулиці?

- собака їсть знайдені сосиски, які можуть бути отруєні [Слайд № 20];
- пуделя вдягли в комбінезон, хоча на вулиці літо і спекотна погода;
- господар не прибрав за своїм песиком;
- діти дражнять собаку;
- господиня песика великої породи вигулює улюбленця без намордника.

- Молодці, дітки, ви чудово впоралися з кожною помилкою!

- А хто помітив, що в парку на дошці висить оголошення про загубленого котика? Давайте поглянемо уважно, можливо, ми можемо допомогти господарям повернути загубленого друга.

- Молодці! Тепер слід зателефонувати за номером, указаним в оголошенні, та повідомити господарям, де перебуває їхній кіт.

- А поки чекаємо на господарів хвостатого муркотуна, давайте подивимось, де ж саме тут наш Рекс?

- Знайшли? Добре [Слайд № 21].

- А тепер всі разом трохи пограємось разом із нашим другом.

**Фізкультхвилинка** [Слайд № 22]

Ой, хто бачив чи ні (взятися руками за голову)?

Утік песик мій (розвести руки в боки).

Отакий маленький (присісти)

І рудий усенький (показати вуса),

Білі вушка і ніс (показати вушка, ніс),

І ще бубличком хвіст (*показати руками хвіст*).

*Повторити двічі.*

- Ну що ж, ми порухалися та відпочили, тож можемо продовжити!

- Ми вже так багато дізналися про песиків. Пропоную не оминати увагою й інших наших друзів – пухнастих котиків.

**Інформаційне повідомлення «Породи котів та їх особливості»**  
[Слайд № 23]

- У світі існує багато різних порід котів, і з кожним роком їх кількість тільки збільшується. Вони бувають і смішними, і пухнастими, і лисими, і аристократичними – на будь-який колір та смак. Зараз я розповім вам про деякі незвичні породи.

- А почну я, мабуть, з такої цікавої породи, як **манчкін**.

- Відмінною особливістю манчкінів є їхні короткі лапки при звичайному розмірі тіла. Через цю рису їх іноді називають котами-таксами. І дійсно, вони дуже схожі. Ще коти цієї породи дивовижно довго можуть знаходитися у вертикальному положенні, розглядаючи все довкола. Коли вони так роблять, то нагадують ховрашків або навіть кенгуру.

- **Бобтейл** – це порода котиків-кроликів. Схожість із вухастими полягає у хвостіку-помпоні. Ця порода родом з Японії, де була виведена завдяки народному повір'ю: японці вважали, що в хвості збираються злі сили, тому відбирали і схрещували лише безхвостих котів.

- Ще одна порода котів, яка неймовірно схожа на іншу тваринку, це **мейн-кун**. Через свій розмір та характерні китички на вухах, його легко переплутати з риссю. Ці коти відрізняються великими розмірами і можуть важити до 12 кг, що дорівнює вазі дворічної дитини. У мейн-кунів велике і любляче серце, це дуже спокійна порода, вони ніколи не зроблять безладу у вашій квартирі. Коти-гіганти просто обожнюють воду і іноді не проти сходити зі своїм господарем у душ.

- Діти, хто запам'ятав, як називаються породи котів, про яких ми щойно говорили?

- Так, правильно, ми говорили про такі цікаві породи, як манчкін, бобтейл, мейн-кун.

- Діти, а які ще породи котиків ви знаєте?

- Отже, ми з вами поговорили про особливості різних порід котиків, та є й те, що об'єднує їх, – звісно ж, всі котики, незалежно від породи, потребують уваги та догляду.

**Бесіда «Речі, необхідні для догляду за котом»** [Слайд № 24]

- Зараз ми перевіримо, наскільки добре ви знаєте правила догляду за котами. Спробуйте визначити, для чого потрібні речі, розкладені на полічках.

*Правильні відповіді:*

1. **Ветеринарний паспорт – медичний паспорт тварин, в якому роблять записи про стан здоров'я чотирилапого та зроблені щеплення.**

2. Щітка-пуходерка – для зручного вичісування шерсті у котиків.

3. Кусачки (кігтерізка) – для підстригання кігтиків.

4. Лоток – туалет для котика.

5. Кігтеточка та будиночок для котика – щоб котик мав своє місце в помешканні, де він може відпочивати, та щоб міг сточувати свої кігтики (також це допоможе уникнути псування меблів).

6. Зручний лежак – щоб котик мав своє місце в помешканні, де він може відпочивати.

7. Іграшка – щоб котик весело проводив час, навіть коли господаря немає поруч.

- Скажіть, діти, а чи знаєте ви, за якою особливістю котиків ми можемо дізнатися, що вусатий причаївся в темній кімнаті?

- Так, звісно ж! У котиків світяться очі в темряві!

**Гра «Вгадай породу»** [Слайди № 25-32]

- Давайте, поглянувши на екран, спробуємо впізнати, котики яких порід ховаються в темній кімнаті?

1) бобтейл;

2) манчкін;

3) сфінкс;

4) мейн-кун.

- А тепер, коли ви вже так багато знаєте про котів і собак, я пропоную вам пограти в гру.

**Гра «Бесіда домашніх тварин»** [Слайд № 33]: учні спочатку в ролі «собаки», а потім «кішки» розпитують один одного про господарів. Один учасник характеризує свого господаря як безвідповідального та байдужого, інший – як дбайливого, який ставиться до нього з любов'ю.

**Музична гра «Звукарик»** [Слайди № 34-46]

- Зараз я буду вмикати уривки саундтреків, тобто пісеньки чи мелодії з відомого мультфільму про тварин, а ви повинні відгадати, з якого мультфільму ця мелодія. Тож, уважно слухаємо [Слайд № 34]!

*Педагог вмикає по черзі музичні фрагменти, згідно з переліком, і після відповіді дітей демонструє слайд із правильною відповіддю.*

1. «Вольт» [Слайд № 35].

2. «Мадагаскар» [Слайд № 36].

3. «Кошеня на ім'я Гав» [Слайд № 37].

4. «Льодовиковий період» [Слайд № 38].

5. «Кіт Леопольд» [Слайд № 39].

6. «Канікули в Простоквашино» [Слайд № 40].

7. «Леді і Бродяга» [Слайд № 41].

8. «Бобик в гостях у Барбоса» [Слайд № 42].

9. «Звірополіс» [Слайд № 43].

10. «Щенячий патруль» [Слайд № 44].

11. «Чип і Дейл» [Слайд № 45].

**Підведення підсумків [Слайд № 46]**

- Молодці, діти, тепер зрозуміло, що ви добре обізнані з потребами домашніх улюбленців і знаєте, як про них піклуватись. Тож, ніколи не зраджуйте своїх друзів і пам'ятайте: ми завжди відповідаємо за тих, кого приручили.
- Вам сподобався сьогоднішній захід? Що ви дізналися, запам'ятали?
- Дякую вам за увагу!



### **Брейн-ринг на тему «Що ми знаємо про котів і собак?» (8-11 (12) класи)**

**Мета:** формування у молодого покоління гуманного та дбайливого ставлення до тварин; поглиблення знань школярів про собак і котів та актуальну на сьогодні проблему безпритульних тварин в Україні; закріплення знань про відповідальність за жорстоку поведінку з тваринами.

**Захід супроводжується презентацією.**

**Загальна тривалість:** 45 хв.

**Кількість учасників:** до 30 осіб.

**Матеріали та обладнання:** секундомір, проектор/телевізор, грамоти для команд-учасників.

**Правила гри:** учасникам необхідно відповісти на 34 запитання у вигляді блиц-турніру.

**Методика проведення:**

- Учні розподіляються на команди (по 7-10 учасників).
- Кожній команді присвоюється назва («Лабрадори», «Хаскі», «Сенбернари», «Боксери», «Бульдоги», «Добермани», «Шарпеї», «Ротвейлери», «Сфінкси», «Перси»).
- Оголошення правил гри.
- Вибір капітана кожної з команд.
- Вибір учня (учениці), який(а) фіксуватиме правильні відповіді команд на дошці. За правильну відповідь на питання команда отримує 1 бал.
- Підведення підсумків: визначення переможців і нагородження учасників грамотами.

### **Хід гри**

- Сьогодні у нас з вами відбудеться турнір інтелектуалів [Слайд № 1]. Екологічний брейн-ринг на тему «Гуманне ставлення до тварин». У вас буде можливість продемонструвати свою обізнаність у питаннях, пов'язаних із собаками та котами, обговорити їх з вашими однокласниками – членами команди [Слайд № 2]. Таким чином ви зможете розширити свій світогляд та дізнатися нові й цікаві факти про тварин.

- Для початку давайте розділимося на 3 команди і кожна команда обере собі назву із запропонованого переліку: «Лабрадори», «Хаскі», «Сенбернари», «Боксери», «Бульдоги», «Добермани», «Шарпеї», «Ротвейлери», «Сфінкси», «Перси».

- Також давайте оберемо капітанів, які презентують команди і будуть оголошувати готовність команди до відповіді.

**Оголошення правил брейн-рингу** [Слайди № 3-7]:

- Як ви знаєте, у кожній гри є свої правила. Зараз я їх оголошу (увага на дошку) [Слайд № 3].

- Гра триває 2 раунди. Кожен раунд складається із загальних питань про котів і собак.
- Після того, як ведучий поставив питання, лунає команда «ЧАС», і у команд починається обговорення (тривалість до 25 секунд) [Слайд № 4].
- Право відповіді отримує та команда, капітан якої першим підняв руку [Слайд № 5].
- Але якщо капітан підняв руку раніше, ніж пролунала команда «ЧАС» (фальстарт), то право відповіді переходить до іншої команди.
- Якщо команда дає неправильну відповідь, то іншій команді надається додатково 15 секунд на обговорення [Слайд № 6].
- Якщо жодна команда не підняла руку до моменту закінчення часу, то право відповіді надається команді, яка дала правильну відповідь на попереднє питання.
- За кожну правильну відповідь команда отримує 1 бал [Слайд № 7].
- Якщо правильна відповідь не пролунала – її оголошує вчитель.
- Переможцем стає та команда, яка отримає найбільшу кількість балів.  
- Тож, починаємо!

### I РАУНД [Слайди № 8-25]

1. Собака цієї породи є найбільшою в світі, довжина від кінчика носа до кінчика хвоста у цього чотирилапого досягає 2 м 21 см. Що це за порода [Слайд № 8]?  
*Правильна відповідь: датський дог* [Слайд № 9].
2. Яка довжина найбільшого кота?  
*Правильна відповідь: 1,23 м* [Слайд № 10].
3. Скільки зубів у собак?  
*Правильна відповідь: 42* [Слайд № 11].
4. Чому коти дряпають меблі?  
*Правильна відповідь: мітять свою територію* [Слайд № 12].
5. Які два кольори собаки не розрізняють?  
*Правильна відповідь: червоний та зелений* [Слайд № 13].
6. Яка порода собак не вмє гавкати?  
*Правильна відповідь: бесенджи* [Слайд № 14].
7. Скільки муркотливих звуків можуть видавати коти?  
*Правильна відповідь: близько 100* [Слайд № 15].
8. Яка порода собак є найшвидшою у світі?  
*Правильна відповідь: грейхаунд* [Слайд № 16].
9. На якій максимальній відстані можуть бачити кішки?  
*Правильна відповідь: 60 м* [Слайд № 17].
10. Назвіть прізвисько собаки-космонавта, яку вперше було виведено на орбіту Землі, та якої вона була породи?  
*Правильна відповідь: Лайка, безпородна* [Слайд № 18].

11. Яке забарвлення у новонароджених цуценят породи далматинець?

*Правильна відповідь: повністю білі [Слайд № 19].*

12. Яку породу собак вивели в Китаї понад 2000 років тому?

*Правильна відповідь: пекінес [Слайд № 20].*

13. Приступи якої хвороби у дітей можуть передбачати собаки?

*Правильна відповідь: епілепсія [Слайд № 21].*

14. В якому діапазоні коливається нормальна температура тіла собак?

*Правильна відповідь: 37-39°C [Слайд № 22].*

14. Що означає кліпса на вусі безпритульної собаки?

*Правильна відповідь: собаку стерилізовано, вакциновано та зареєстровано [Слайд № 23].*

16. Якої породи найчастіше бувають собаки-поводирі?

*Правильна відповідь: лабрадор [Слайд № 24].*

17. Скільки запахів може розрізнати собака?

*Правильна відповідь: 500 тис. [Слайд № 25].*

### II РАУНД [Слайди № 26-43]

1. Яка порода собак найбільше схожа на вовка [Слайд № 26]?

*Правильна відповідь: хаскі [Слайд № 27].*

2. Звідки родом найменша порода собак «чихуахуа»?

*Правильна відповідь: Мексика [Слайд № 28].*

3. Чим відрізняються лапи кішок Хемінгуея від лап звичайних кішок ?

*Правильна відповідь: мають 6 пальців [Слайд № 29].*

4. У людей відбитки пальців є унікальними. Відбитки якої частини тіла є унікальними у собак? (Ніс)

*Правильна відповідь: ніс [Слайд № 30].*

5. Як називається пристрій, що містить спеціальний код та вживлюється під шкіру тварини з метою її подальшої ідентифікації?

*Правильна відповідь: Мікрочип [Слайд № 31].*

6. Найбагатодітнішою собакою-мамою була собака породи німецький фокс-хаунд на кличку Лена. Скільки цуценят одночасно привела собака?

*Правильна відповідь: 24 [Слайд № 32].*

7. В 2007 році влада цієї європейської країни вперше ввела посаду «адвоката тварин»?

*Правильна відповідь: Швейцарія [Слайд № 33].*

8. Що таке «адресник» та навіщо він потрібен?

*Правильна відповідь: адресник містить інформацію про кличку тварини та номер телефону господаря. Він кріпиться до нашійника тварини та допомагає знайти господаря чотирилапого, якщо тварина загубилась [Слайд № 34].*

9. Що таке вібриси?

*Правильна відповідь: волосяне покриття у котів і собак, зазвичай*

залучене до реалізації відчуття дотику, часто їх називають – вуса [Слайд № 35].

10. Як називається порода собак, яка служить і допомагає рятувати людей в горах?

*Правильна відповідь: сенбернар [Слайд № 36].*

11. Якої породи був відомий японський пес Хатіко, що чекав на свого померлого господаря 9 років?

*Правильна відповідь: Акіта-іну [Слайд № 37].*

12. В якій країні є храм кішок?

*Правильна відповідь: в Японії [Слайд № 38].*

13. Яка максимальна відповідальність, згідно з чинним Кримінальним кодексом України, чекає на громадянина за жорстоке поводження з тваринами?

*Правильна відповідь: позбавлення волі до 8 років або штраф до 8500 грн [Слайд № 39].*

14. Як називається професія людини, яка дресує собак?

*Правильна відповідь: кінолог [Слайд № 40].*

15. Як називаються люди, які порушують закон і жорстоко винищують собак?

*Правильна відповідь: догхантери [Слайд № 41].*

16. З якого віку собакам і котам обов'язково необхідно робити щеплення проти сказу?

*Правильна відповідь: 3 місяці [Слайд № 42].*

17. Скільки місяців повинно виповнитись кошеняті, щоб його можна було забирати від мами-кішки?

*Правильна відповідь: 2-3 місяці [Слайд № 43].*

### **Підведення підсумків і нагородження переможців грамотами**

- Отже, останній раунд закінчено, і я хочу нагородити команди грамотами [Слайд № 44].

- Я сподіваюсь, що сьогодні ви не лише виявили свою ерудицію та креативність, але і дізнались нові цікаві факти про собак і котів. Пам'ятайте: тварини – наші вірні друзі. Багато століть вони живуть поряд із нами та допомагають нам у скрутних ситуаціях. Саме тому варто ставитися до них із любов'ю і розумінням та не залишати їх у біді.

- На жаль, сьогодні притулки для тварин в нашій країні переповнені собаками та котами, які потребують нашої допомоги [Слайд № 45]. Якщо ви хочете покращити життя цих тварин, то можете долучитись до волонтерської діяльності, а саме:

- розповсюджувати інформацію про тварин, які шукають нові сім'ї (розклеювати оголошення, писати пости в соціальних мережах та ін.);
- допомагати у притулках (прибирати, соціалізувати тварин);
- виготовляти іграшки і лежачки для тварин у притулках.

- Пам'ятайте: порятунок однієї тварини не змінить світ... але світ, без-

## ГУМАННЕ ТА ВІДПОВІДАЛЬНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ТВАРИН

---

умовно, зміниться для цієї однієї тварини [Слайд № 46].

- Я дякую за увагу! Бажаю вам бути завжди уважними до наших кудлатих друзів і дбати про них.

- Ніколи не зраджуйте своїх друзів і не будьте байдужими!

## ВИКОРИСТАНА ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Борейко В. Є. Екологічна етика та гуманне ставлення до тварин і рослин: [методичний посібник для вчителів] / В. Є. Борейко, Н. А. Пустовіт. — К. : Київський еколого-культурний центр, Асоціація зоозахисних організацій України, 2011. — 80 с.
2. Всеукраїнська велика енциклопедія тварин [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://tvarunu.com.ua/>.
3. Зелений пакет – Україна [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.greenpack.in.ua>.
4. Зелений пакет для дітей : посібник для вчителя. — К. : ТОВ «Видавничий будинок «Аванпост–Прим», 2012. — 170 с.
5. Кінологія: посібник / за заг. ред. д.п.н., професора В.В. Вербицького. — К.: НЕНЦ, 2017. — 383 с.
6. Мій екологічний вибір: навч.-метод. посіб. / Н. Пустовіт, О. Колонькова, О. Пруцакова, Г. Тарасюк, Ю. Солобай. Харків: Друкарня Мадрид, 2016. — 176 с.
7. Новікова Н. І. Людина і довкілля. Захист тварин / Н. І. Новікова, О. Й. Буца, О. Є. Гнідець та ін.; за заг. ред. Н.І. Новікової – Тернопіль : Астон, 2003. — 99 с.
8. Про захист тварин від жорстокого поводження: Закон України № 3447-15-IV від 21.02.2006 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3447-15>
9. Пустовіт Н. А. Екологічні задачі, ігри та вікторини. 5-11 класи : метод. посібник / Н. А. Пустовіт, З. Н. Плечова, О. Л. Пруцакова ; за ред. Н. А. Пустовіт. — К. : Шкільний світ, 2013. — 112 с.
10. Формування екологічно доцільної поведінки школярів : [наук.- метод. посібник] / Н. А. Пустовіт, О. О. Колонькова, О. Л. Пруцакова. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. — 140 с.
11. Формування культури екологічної поведінки учнів основної школи : [методичний посібник] / Н. А. Пустовіт, О. О. Колонькова, О. Л. Пруцакова, Ю. В. Солобай, Г. П. Тарасюк, Є. В. Копилець. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. — 156 с.

## ВИКОРИСТАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. BBC Україна. Гігантський кіт Омар може стати рекордсменом [Електронний ресурс] / BBC Україна – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=0NTwLXsGq5I>.
2. Геройский пёс спас хозяина от вооружённого грабителя [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=nicOW4I5G3s>
3. Допрос двух собак «Кто съел тапок?» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [https://www.youtube.com/watch?v=xAQ9h\\_2uOgU](https://www.youtube.com/watch?v=xAQ9h_2uOgU).
4. Дрессировка собак – Трюковая дрессура [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=WFcMww7HPc8>.
5. Кот спасает друга [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=NGUh2cl3YmA>.
6. Мальчик с синдромом Дауна и нежность собаки [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=eRAuLpcY2o>.
7. Мэрлин-самый громкий кот в мире! [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=NEq6ljoicPI>.
8. Ньюфы-спасатели [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=OF9rqIT6O0UcY2o>.
9. Самая маленькая собака в мире — чихуахуа Милли [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=4GPs28SzZTU>.
10. Собаку забрали из приюта! [Электронный ресурс] / Andrey Patyk – Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=MVJAh31CnxE>.
11. Спасение собаки без ноги [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [https://www.youtube.com/watch?v=\\_psszBezncA](https://www.youtube.com/watch?v=_psszBezncA)
12. TDog Opens Dog Proof Container [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=Wq1svtAqzEU>.
13. Трогательная встреча собаки с хозяином после 3 лет разлуки [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=hIO0sxcIMzE>.

**CD-диск містить:**

**Додаток А.** Зображення адресника, жетона з QR-кодом, мікрочипа та кліпси (до гри «Мішечок»)

**Додаток Б.** Презентації та відеоматеріали до просвітницько-виховних заходів



*Методичний посібник*

**БО «БФ «Щаслива лапа»**

Редактор О. М. Стопчанський  
Дизайнер обкладинки О. М. Стопчанський

64x90/16 - формат

Видавець і виготовлювач ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ»  
03150, Київ, вул. Предславинська, 28  
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру  
суб'єкта видавничої справи ДК №4131 від 04.08.2011р.

Київ 2018



hello@happyaw.ua  
happyaw.ua